

Täysistunto

Tiistai 6.9.2016 kl. 14.00—18.42

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.29 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti hallitus haluaa uudistaa sosiaali- ja työttömyysturvaa tavalla, joka kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen, työttömyysjaksojen lyhentämiseen, rakenteellisen työttömyyden alentamiseen ja julkisten voimavarojen säästämiseen. Työttömyysturvaan tehtävillä muutoksilla tavoitellaan 200 miljoonan euron vuosittaista säästöä ansioturvamenoissa.

Hallituksen esitys on osa hallitusohjelman kärkihanketta, jonka tavoitteena on purkaa työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja, alentaa rakenteellista työttömyyttä. Muista kärkihankkeeseen sisältyvistä kohdista on jo annettu tai annetaan oma esityksensä.

Esityksessä ehdotetaan työttömyyspäivärahan kestoa lyhennettäväksi 500 päivästä 400 päivään. Niillä, joilla on vähemmän kuin kolme vuotta työhistoriaa, kesto lyhenisi 300 päivään. Voimassa olevan lain mukaan ansiopäivärahan ansio-osaa on maksettu enintään 400 päivältä niille, jotka eivät ole olleet työssä yhteensä vähintään kolmea vuotta. Enimmäiskesto säilyisi 500 päivänä niillä työttömällä, jotka täyttävät työssäoloehdon täytettyään 58 vuotta, eli ikääntyneiden ja samalla vaikeimmin työllistyvien työttömyyspäivärahan enimmäiskesto ei ehdoteta muutettavaksi.

Korotetun ansio-osan laskentasääntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korotetun ansio-osan määrä alenee. Korotettu ansio-osa on 58 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän ylittävän päiväpalkan osalta 35 prosenttia. Esityksessä ehdotetaan, että korotettu ansio-osa olisi 55 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta, ja samoin muutos, että kun palkka on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa olisi tämän rajan ylittävältä osalta 25 prosenttia. Pitkän työuran jälkeen maksettavia korotusosaa ja korotettua ansio-osaa ehdotetaan luovuttaviksi sekä omavastuu-aikaa ehdotetaan pidennettäväksi 5 päivästä 7 päivään.

Työttömyysturvaa koskevien tutkimusten mukaan työttömyysturvan korvaustasolla ja etuuden enimmäiskestolla on vaikutusta työttömyyden kestoon ja uudelleentyöllistymiseen. Ehdotettujen muutosten on arvioitu lisäävän työllisyyttä noin 9 000 henkilötyövuoo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

della. Ehdotetulla muutoksella tavoitellaan lisäksi 200 miljoonan euron vuosittaista säästöä ansioturvamenoissa. Ehdotetut muutokset on pyritty kohdentamaan niin, että niillä ei kohtuuttomasti heikennettäisi työttömän toimeentuloa. Ansiopäivärahaan kohdistuvat leikkaukset kohdentuvat korotettuihin ansio-osiin, jotka tulevat normaalin ansiopäivärahan päälle. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta korotusosa siis säilyy kannusteena palveluihin osallistumiseen, mutta sen taso on hieman nykyistä alempi.

Esitykseen sisältyvistä ehdotuksista merkittävin on työttömyyspäivärahan keston lyhentäminen. Suomessa työttömyyspäivärahan kesto on kansainvälisesti pitkä, mikä lisää riskiä siihen, että työttömyys pitkittyy ja sitä kautta työllistyminen vaikeutuu entisestään. Jo 6 kuukauden työttömyyden jälkeen työllistyminen on olennaisesti vaikeampaa. Siksi kaikki toimet, joilla työttömäksi jäänyt saadaan mahdollisimman nopeasti takaisin työelämään, ovat tärkeitä. Tähän ei voi vaikuttaa pelkästään työttömyysturvan ehtoja muuttamalla, vaan siihen vaaditaan myös useita muita muutoksia. Erityisen tärkeä on työ- ja elinkeinotoimistojen palvelujen tehostaminen työttömyyden alkuvaiheessa etenkin niille työnhakijoille, joilla on korkea riski joutua pitkäaikaistyöttömäksi. Tehostetun palvelun yhdessä lyhyemmän työttömyyspäivärahan keston kanssa uskotaan kansainvälisiin tutkimuksiin perustuen edistävän työttömän aktiivista työnhakua ja lyhentävän työttömyysjaksoja. Tällä on merkitystä työttömän itsensä lisäksi myös julkiselle taloudelle. Työttömyyden keskimääräisen keston lyhenemisen yhdellä päivällä arvioidaan säästävän työttömyydestä aiheutuvia menoja 20 miljoonaa euroa vuodessa.

Muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alusta. Työttömyyspäivärahan enimmäiskeston lyheneminen koskisi niitä, jotka alkavat saada työttömyyspäivärahaa lainmuutoksen jälkeen. Siten kenenkään työttömyyspäiväraha-oikeus ei päättyisi vielä vuonna 2017 uuden enimmäiskeston johdosta vaan vasta aikaisintaan vuoden 2018 loppupuolella. Uskon, että työllisyydessä käänne parempaan on tuolloin jo tapahtunut ja että mahdollisuudet työsaantiin ovat selvästi nykyistä paremmat. Ehdotuksen tavoitteena ei siis ole työttömiä siirtäminen työmarkkinatuella, vaan osaltaan vaikuttaa siihen, että mahdollisimman harvan työttömyys johtaisi pitkäaikaistyöttömyyteen.

Puhemies Maria Lohela: Jahas, tässä olikin heti innokkaita debatoijia. — Edustaja Andersson voi aloittaa.

16.33 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on nyt yksi monista hallituksen esityksistä, jolla pyritään heikentämään työttömyysturvaa ja tiukentamaan sen ehtoja. Kaikki nämä esitykset perustuvat siihen samantyyppiseen ajattelumalliin, jonka mukaan Suomen työttömyys johtuisi työttömien työhaluttomuudesta tai puuttavista kannustimista hakea töihin. Tosiasiassahan tämän maan suurin ongelma tällä hetkellä on juuri työvoiman kysynnän puute ja työpaikkojen puute.

Tässä ministeri viittasi tutkimuksiin, joiden mukaan työttömyysturvan taso ja kesto vaikuttaa työttömyysjaksojen pituuteen. Se, mihin ministeri ei kommentoinut tässä, on se, että tämän vaikutus on suhdanneriippuvaista. Eli kansainvälisen tutkimuskirjallisuudenkin mukaan tämän vaikutus on huomattavasti pienempi taantumassa tai laman olosuhteissa, jolloin vapaita työpaikkoja ei ole riittävästi työttömien määrään nähden.

Eli on hyvin todennäköistä, että tämä hallituksen esitys tulee johtamaan juuri siihen, että entistä useampi työtön joutuu hakemaan työmarkkinatuen ja myöskin asumistuen piiriin, (Puhemies koputtaa) jolloin julkiset menot kasvavat tämän muutoksen seurauksena.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

16.35 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan siviis-tyksen mitta mitataan siinä, miten se kantaa huolta heikoimmistaan, miten se kantaa huolta heistä, joita on kohdannut epäonni. Ihminen, joka jää työttömäksi ilman omaa syytään, menettää jo nyt puolet tuloistaan. Ja nyt se esitys, jonka te olette tänne tuoneet, tarkoittaa sitä, että heiltä, jotka ilman omaa syytään ovat jo menettäneet puolet tuloistaan, te vielä leikkaatte, niin että keskimääräisellä palkalla työskennellyt ansiosidonnaisen saaja menettää vuodessa jopa 4 000 euroa tämän esityksen mukaan. Ja tähän mennessä — nythän on selvää, että ei työttömyysturvan leikkaaminen tuo työpaikkoja — olette myös perustelleet, että nämä käytetään velkaantumisen lyhentämiseen. Katsoin valtion ensi vuoden budjetin, ja näyttää siltä, että ensi vuonna otetaan edelleen velkaa enemmän kuin vuonna 2015, vielä 2018. Näitä rahojahan ei käytetä velkaantumisen (Puhemies koputtaa) pysäyttämiseen vaan uusiin "sulle mulle" -veronkevennyksiin.

16.36 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen sijaan, että hallitus nyt leikkaa ansioturvan kestoa ja luultavasti myöhemmin syksyllä ansioturvan tasoa, niin nyt olisi kaikkein järkevintä näpertämisen sijaan tehdä kokonainen iso remontti koko työttömyysturvaan. Sen pitäisi perustua, kuten edustaja Anderssonkin toi esille, suhdanneperustaisuuteen, sen jälkeen pitäisi hoitaa se porrastaminen ja yksinkertaistaminen niin, että työttömyysturva ei erottelisi ihmisiä työsuhteen tyypin tai työajan perusteella. Näin sen takia, että me emme enää elä semmoisessa maailmassa, jossa olisi selkeä rajanveto yrittäjän ja palkansaajan välillä tai työttömyyden ja työllisyyden välillä. Aikooko hallitus tämän näpertämisen ja leikkaamisen sijaan uudistaa koko järjestelmän kunnolla kerralla kuntoon?

16.37 **Markku Pakkanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni hallitus on tässä asiassa tarttunut oikeaan kohteeseen. Kaikki semmoiset asiat, millä työllisyyttä pystytään parantamaan, esimerkiksi tämä työttömyysturvan leikkaaminen silloin, kun se johtaa työllistymiseen, niin minusta se on hyvä lähtökohta lähteä selvittämään tätä asiaa. Ja Suomessa on erilaisia järjestelmiä. Itse työllistävänä pienyrittäjänä pidän palkkatukijärjestelmää hyvänä. Ja jos tällaisissa asioissa voidaan edetä, niin se tarjoaa Suomessa työtä. Minä toivoisin, että täällä nousisivatkin sellaiset puheenvuorot merkittävään asemaan, jotka ovat aidosti työllistäviä vaihtoehtoja, ja sellaiset henkilöt, jotka työllistävät Suomessa. Täällä ihmiset puhuvat työllistamisestä paljon, mutta montako palkanmaksajaa tässä salissa tällä hetkellä lisäksi on — ei kovin montaa.

16.38 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni hallituksella on asenneongelma suhteessa työttömyyteen, koska meillä on nyt pöydällä työttömyysturvan leikkausesitykset ja ennen kuin tästä laista on käyty edes lähetekeskustelua, hallitus suunnittelee uusia työttömyysturvan leikkauksia, (Pia Viitanen: Lisäleikkauksia!) jotka liittyisivät siihen, että työttömyysturvaa voitaisiin porrastaa tai sitä voitaisiin portaittain alentaa. Silloin ei voi tulla mitään muuta mieleen kuin että kyse on ainoastaan leikkauslais- ta, ei siitä, että etsittäisiin rakenteellisia uudistuksia, joilla voitaisiin ihmiset saada nopeammin työelämään.

Ja kun puhutaan siitä, miten ihmiset ottavat työtä vastaan, niin meillä on jo nykylainsäädännössä mahdollisuus sellaiseen, että jos ihminen kieltäytyy työstä, niin häneltä lähtee koko työttömyysturva. Mutta tätä mahdollisuutta ei käytetä, koska meillä ei ole riittävästi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

työvoimaneuvoja ja henkilökuntaa, jotka voisivat noita työtarjouksia te-toimistoissa tehdä. Meillä ei myöskään ole riittävästi niitä resursseja, joilla ihmisiä koulutettaisiin uuteen työhön, jos heidän ammatinsa on mennyt alta. Kehottaisinkin teitä miettimään mieluummin sitä, miten tätä aitoa aktiivisuutta (Puhemies koputtaa) voidaan tukea, (Puhemies: Ja nyt on aika täynnä!) kuin ainoastaan leikata ihmisten toimeentuloa.

16.39 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toden totta, nythän on kysymys leikkauksesta, vieläpä hyvin julmasta sellaisesta, joka kohdistuu työttömiin ihmisiin. Kuvitellaan, että sillä saadaan työpaikkoja, kun leikataan työttömältä. Tässä näkyvät ikävällä tavalla, puhemies, nämä hallituksen arvovalinnat. (Ben Zyskiewicz: Taas!) Nyt te, ministeri Mattila, olette leikkaamassa työttömyysturvaa, jotta te voisitte antaa veronkevennyksiä kaikkein hyväosaisimmille. Teillä on varaa miljoonaperintöjen alentamiseen, teillä on varaa metsälahjavähennyksiin, veronkevennyksiin, jotka painottuvat suurituloisille ja suosivat heitä. Tähän hallituksella on varaa, mutta hallituksella ei ole tietenkään varaa tukea työllisyystoimia, työttömyysturvaa on pakko leikata. En ymmärrä tätä logiikkaa, enkä usko, että se — paitsi että se ei ole inhimillistä — on myöskään talouspoliittisesti viisasta, koska kysymys on myös ihmisten ostovoimasta.

16.40 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onneksi tähän ostovoimaan nyt tulee sitten helpotusta, kun hallitus tuo nämä veronkevennyksesitykset sitten eli tämän kilpailukykysovimuksen myötä palkansaajien ostovoimaa sitten nostetaan näillä merkittävillä veronkevennyksillä.

Mutta itse tähän työttömyysturvaan. Tällä hetkellä me teemme karhunpalveluksen sillä, että nuoret opetetaan Suomessa siihen, että kannattaa ennemmin jäädä kotiin kuin ottaa työtä vastaan. Tämä on suora palaute, mitä tulee meidän alueellakin, esimerkiksi nuorilta tulee: jos he saavat enemmän rahaa käteen siitä, he jäävät ennemmin työttömäksi kuin ottavat työtä vastaan. Tämähän on se konkretia, mitä tällä hetkellä nyt tapahtuu, nuorten osalta esimerkiksi. Meillä on kolmannessa polvessa olevia työttömiä, meidän työttömyys ja syrjäytyminen periytyy tällä hetkellä — niin kuin myös koulutus periytyy tällä hetkellä Suomessa, on pitkän aikaa periytynyt, enemmän verrattuna muihin Pohjoismaihin — niin että kaikki toimet, mitä... Esimerkiksi se, että ansiosidonnaista voisi käyttää palkkatukena, erityisesti oman itsensä työllistämiseen yrittäjänä, olisi tärkeä toimi, mitä pitää viedä työmarkkinajärjestöjen neuvotteluissa eteenpäin.

16.41 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä eduskunnan on vaikea saada nyt käsitystä tästä työttömyysturvan tulevaisuudesta tai ylipäätään työllisyyspolitiikan tulevaisuudesta. Nyt eduskuntaan tuodaan tämä esitys, hallitus lähtee tälle leikkaamisen linjalle. Aivan kuten täällä näissä puheenvuoroissa on jo monesti todettu, tästä kieltämättä syntyy sellainen mielikuva, että hallitus ikään kuin näkee, että työttömät eivät halua hakea töitä, tai että heitä syyllistetään siitä, että he eivät löydä töitä, koska meillä on valtaisa työttömyys. Minä olin viikonloppuna Lauttasaari-päivillä, ja siellä tuli minulle fiksu, akateemisesti koulutettu nainen kertomaan, kuinka hän on saanut ptkä-työsuhteita, mutta ne ovat loppuneet, ja nyt hän hakee töitä — kymmeniä, satoja hakemuksia — eikä pääse edes haastatteluihin, ja hänellä on todella hyvä koulutus olemassa. Hän nimenomaan halusi viestittää terveisiä eduskuntaan ja hallitukselle, että nyt pitäisi satsata siihen, mistä sitä työtä oikein syntyy, yrittäjyyteen, siihen, että tutkimukseen ja kehittämi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

seen satsataan (Puhemies koputtaa) ja että myös tukityöllistetään. Häinkin näki, että sillä voisi saada... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.42 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ollaan taas epä-älyllisen ilotulittelun äärellä, kun oppositiosta korostetaan, että eihän työttömyysturvasta leikkaaminen luo yhtään uutta työpaikkaa. No, eihän luokaan. Eikä siitä ole kyse, vaan kyse on yhtäältä tietysti säästöistä mutta toisaalta työnteon kannustimista. Nämä samat ihmiset, jotka sanovat, että eihän työttömyysturvasta leikkaaminen luo yhtään uutta työpaikkaa, riemuitsevat siitä, että on tullut 300 euron suojaosuus työttömyyskorvauksiin. No, montakos työpaikkaa se luo? Ei yhtään, ja kuitenkin tuhannet, elleivät kymmenettuhannet, työttömät ovat voineet tehdä näitä töitä. Kolmas ryhmä on sitten nämä perustulokovaiset, edustajat Andersson ja Touko Aalto ja niin edelleen. He haluavat tätä kokeiltavan. No, nyt kokeillaan tämmöistä pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilua. Eihän perustulokaan luo yhtään uutta työpaikkaa, vai luoko? (Li Anderssonin välihuuto) Ei, mutta kuitenkin se merkitsee teidän mukaanne, että erilaiset pienipalkkaiset työt (Puhemies koputtaa) voidaan ottaa vastaan. Kyse on aivan samasta asiasta kannustinkysymyksessä.

16.44 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että olin pettynyt, ehkä vähän yllättynytkin, että tämä esitys tulee tänne saliin. Ajattelin nimittäin niin, että kun perussuomalaiset vaihtoivat ministeriä ja ministeri Mattila ottaa uutena ministerinä vastuulleen nämä työttömyysturva-asiat, niin työttömyysturvaleikkaus otettaisiin uuteen harkintaan. (Ben Zyskowicz: Ajattelitteko todella?) — No, kyllä ajattelin, koska on luvattu, että hallituksen politiikkaa muutetaan kansalaispalautteen johdosta, ja nyt näyttää siltä, että ei muuteta, vaan tehostetaan tätä keppilinjaa.

Tämä logiikka on kyllä äärimmäisen mielenkiintoinen. Työttömiä motivoidaan ja kannustetaan töihin sillä, että työttömyysturvaa leikataan. Pienituloisille pannaan tätä keppiä, ja suurituloisille tarjotaan sitten motivaatiolähteeksi veronalennuksia. 8 000 euroa tienaa- vat saavat veronalennuksia yli 500 euroa. Ei voi olla tulematta muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että näitä rahoja, mitä täällä työttömiltä säästetään, siirretään sitten veronalennuksina hyväosaisille.

16.45 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Ensinnäkin, nämä veronkevennyksethän pelkästään korvaavat kikyn ansiomenetykset, (Ben Zyskowicz: Väärä arvio!) eli sikäli sillä ei varmaan ole ostovoimaa kasvattavaa merkitystä. (Eero Heinäluoma: Tuli laskuvirhe!) Noin yleisesti tutkimukset taitavat osoittaa sen, että työllistyminen on suurinta kauden alussa ja lopussa, eli sikäli tämä lyhentäminen noin pääpiirteissään on ok, mutta se on ihan kuten edustaja Andersson sanoi, että tämä on suhdanne- riippuvaista. Eli jos pelkästään käytetään tätä, niin kuin nyt ilmeisesti ollaan käyttämässä, lähinnä fiskaalisena toimenpiteenä ilman aktivointitoimia, niin vaikutus tuskin on se, mitä hallitus tässä ajaa takaa.

Usein verrataan Tanskan malliin. Siinähan se taso on huomattavan korkea, (Eero Heinäluoma: 90 prosenttia!) joskin kesto on lyhyt, ja siinä on hyvin voimakkaita aktivointitoimenpiteitä. Ne ovat aivan eri tasolla kuin mitä Suomessa ollaan käytetty, ja siksi se toimii siellä varsin hyvin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Nythän paikallinen sopiminen vesittyy aika rankasti, eli sen työllistämisaikutukset jäänevät pieniksi. Kysynkin, mihin nämä laskelmat perustuvat... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.46 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan selvää, ettei työttömiä tule syyllistää omasta työttömyydestään. Vielä selvempää on se, ettei ihmistä pidä syyllistää siitä, jos hänen on kannattavampaa jäädä tukien varaan, jäädä kotiin, kuin vastaanottaa pienipalkkaista työtä. Mutta juuri sen vuoksi on järkevää tehdä sellaisia uudistuksia, joissa pyritään madaltamaan työn vastaanottamisen kynnystä, tekemään kannattavaksi ottaa mahdollisesti myöskin vähän pienempipalkkaista työtä vastaan, ja siinä näen, että tämä on erittäin hyvä uudistus oikeaan suuntaan.

Kiinnostavaa oli myöskin se, että edustaja Adlercreutz otti äsken esille Tanskan mallin. Täytyy muistaa, että Tanskan malli on kokonaisuus, jossa myöskin irtisanomissuojat on merkittävästi heikompi, mikä tarkoittaa myöskin sitä, että vastaavasti työnantajalla on alhaisempi kynnys palkata sellaisia työntekijöitä, joilla välttämättä ei ole vielä sellaista cv:tä, joka vakuuttaisi heidän rekrytointinsa olevan työnantajalle hyvä juttu.

16.47 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan varmasti sosiaaliturvan tasolla ja ihmisten halulla työllistyä pienipalkkaisiin töihin on jokin suhde. Niissä maissa, missä sosiaaliturvaa ei ole lainkaan, kaikki tekevät töitä, joko virallisia töitä tai sitten, useammin, epävirallisia töitä. 300 euron suojaosa ei suinkaan lisännyt työpaikkoja, mutta se virallisti paljon harmaata taloutta tässä maassa, ja se oli oikein hyvä uudistus. Se tarkoitti, että ne ihmiset, jotka olivat aikanaan tehneet pimeää keikkaa työttömyysturvan ohessa, pystyivät tekemään niitä pieniä keikkoja virallista kanavaa myöten. (Ben Zyskiewicz: Ja loput pimeänä!)

Minusta on hirveän surullista, että hallitus tekee valtavia yhteiskunnallisia muutoksia täysin olemattoman tutkimuksen perusteella. Tässä on viitattu yhteen tutkimukseen, jota ei mainita nimeltä, joten sitä on vaikea arvioida. Mutta mikään niistä syy—seuraus-suhteista, joihin tämä hallituksen esitys perustuu, ei yleisen tietämyksen tai yleisen tutkimuksen valossa (Puhemies koputtaa) kerta kaikkiaan pidä paikkaansa.

16.48 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhutaan ihan selkosuomea. Kun sanotaan, että on tarkoitus kannustaa työn vastaanottamiseen, niin tarkoitetaan sitä, että on tarkoitus pakottaa työn vastaanottamiseen, ja jopa sellaisten työpaikkojen, joita on verrattomasti vähemmän kuin olisi niiden tekijöitä.

Normitalkoot koskevat tämän hallituksen aikana kaikkia muita paitsi työttömiä, joiden käyttö- ja valvontabyrokratia vain lisääntyvät. Tämä on leikkaus, siitä ei päästä mihinkään. Leikataan työttömiltä ja kaverikapitalismin nimissä jaetaan omille eturyhmille. Valtion velkaantuminen vain kiihtyy tämän hallituksen aikana, ja samaan aikaan on varaa jakaa 130 miljoonaa euroa, joista kymmenet miljoonat eurot päätyvät apteekkareille, asianajajille ja lääkäreille. He ovat hallituksen mielestä niitä hädänalaisia tässä yhteiskunnassa eivätkä pienituloiset eivätkä eläkeläiset eivätkä työttömät. Me olemme päinvastaista mieltä.

Puhemies Maria Lohela: Vielä yksi puheenvuoro ennen kuin ministeri vastaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

16.49 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin henkilökohtaisesti pettynyt, kun tämän vuoden budjettia laadittiin. Siinä työllisyysmäärärahoja ei annettu tarpeeksi, siitä puuttui vähintään 100 miljoonaa euroa. Ja nyt, kun katsoo tätä tilannetta, kuinka paljon ihmiset ovat työttömänä ja tämä massatyöttömyys on vain pahentunut koko ajan, pitkäaikaistyöttömyys lisääntyy, niin tuntui kauhistuttavalta tämä hallituksen esitys, että päivärahojen kestoä lyhennetään 100 päivällä, ihan niin kuin ne ihmiset eivät haluaisi tosissaan mennä töihin. Totuushan on sitä, että täällä ei ole tarpeeksi työtä näille ihmisille ja työpaikkoja ei ole tässä maassa tarjota. Sen tähden olisi ollut paljon parempi, jos hallitus olisi lisännyt nimenomaan työllisyysmäärärahoja huomattavasti enemmän työllistämiseen, jotta olisi saatu edes tilapäisesti niitä töitä teetettyä. Silloin olisi säästetty myös näitä työttömyysrahoja ja työttömyysmaksuja, mitä valtio joutuu maksamaan.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mattila, 3 minuuttia.

16.51 **Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia kommenteista. Täällä tuli paljon kysymyksiä liittyen työllistämiseen ylipäättään ja työttömyysturvan mahdolliseen uudistamiseen tarpeeseen. Kannustinloukkuihin, joista sitten osaltaan vastaa ministeri Lindström, niiltä osin voidaan palata näihin asioihin.

Mutta lähtökohtaisesti tietysti se tontti, mitä minä hoidan, liittyy nimenomaan ylipäättään yhteiskunnalliseen turvaverkkoon, mitä täytyy pitää yllä. Ja minun mielestäni tämä hallitus ei ole näillä toimillaan pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa romuttamassa. Hallituksen esityksen tavoitteena on varmasti luoda edellytyksiä uusille työpaikoille, niin kuin tässä pohjaesityksessä on, että siirtymäkauden jälkeen työllisyys olisi parantunut.

No, sitten erityisesti tässä SDP nostaa esiin sen, että oltaisiin työttömiä erityisesti rankaisemassa. Minä en halua ajatella niin. Minä en halua luoda sellaista ilmapiiriä. Edustaja Lindtman: Taantuma on ollut pitkä, se on ollut vuodesta 2008. On monta kertaa tästäkin aitiosta sanottu minua ennen, että tällä hallituksella on edellisen hallituksen perintö.

Ja edustaja Andersson: Uskon, että te elätte niin kuin opetatte. Vasemmistoliitto on oman talouspoliittisen linjansa valinnut, ja tietenkin teidän täytyy puhua sillä tavalla. Uskotte siihen.

No, sitten edustaja Adlercreutz, kysytte, mihin tämä perustuu tämä tutkimus. Täällä hallituksen esityksessä on mainittu valtiovarainministeriössä tehty arvio. Sen lisäksi on siihen linkki, jonka takaa uskoakseni löytyy tietoa.

Edustaja Harakka: Minä en lähtökohtaisesti pidä suomalaista virkamiestä käyttäjänä. Me voimme vertailla myöskin Pohjoismaitten järjestelmiä siinä, miten esimerkiksi työnhakija velvoitetaan ilmoittautumaan tai niin pois päin. Luulen, että siinä on sitten osaltaan myös variaatiota, ja ehkä jotkut asiat ovat Suomessa eri tavalla kuin muissa Pohjoismaissa, mutta palataan näihin kysymyksiin.

Puhemies Maria Lohela: Sitten voidaan jatkaa debattia.

16.53 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri on aivan oikeassa siinä, että olemme pitkään jatkuneessa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, enkä usko, että täällä salissa sitä kukaan on kiistänyt, taantuma on jatkunut jo pitkään. Varmasti on niin, että kaikilta yhteiskunnan aloilta vaaditaan kohtuutta ja kaikkien on näihin talkoisiin osallistuttava, mutta juuri sen takia nyt kysyn: Jos kerran olemme näin vai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

keassa tilanteessa, niin minkä takia hallituksella on juuri näinä vaikeina vuosina varaa hyvätuloisten apteekkarien, juristien, miljoonaperintöjen saajien ja metsänomistajien uusiin veronkevennyksiin? Siis nyt fakta on se, että tämä esitys, joka täällä on, leikkaa ihan tavaliselta palkansaajalta, joka on joutunut työttömäksi, jopa 5 000 euroa vuodessa, ja niitä rahoja ei suinkaan käytetä velkaantumisen taittamiseen vaan uusiin veronkevennyksiin, jotka kohdistuvat hyväosaisille. Ja kun tässä kuultiin, että edustaja Zyskowicz uskoo työllistämisessä enemmän keppiin (Puhemies: Aika!) kuin porkkanaan, niin häneltä uskon, mutta miten... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.54 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri on oikeassa siinä, että taantuma on jatkunut pitkään, ja uskon, että kaikki puolueet ovat samaa mieltä siitä, että ainoa tapa saada valtiontalous tasapainoon on saada työllisyys parannettua. Se on myöskin aivan totta, että vasemmistoliitto on ja tulee jatkossakin puhumaan työllistävän, talouskasvua tukevan finanssipolitiikan puolesta.

Mutta mistä tässä esityksessä on kyse? Mielestäni edustaja Zyskowicz sanoi erittäin hyvin, että ansiosidonnaisen leikkaus ei luo yhtäkään uutta työpaikkaa. (Ben Zyskowicz: Eikä perustulo, eikä suojaisuus!) Tässä ei ole siis kyse mistään työllisyyttä edistävästä leikkauksesta. Sen sijaan hän perusteli tätä säästöillä ja kannustinvaikutuksilla. Kuten todettiin, niin nämä kannustinvaikutukset eli tämä pakottava elementti ei toimi tilanteessa, jossa Suomessa tällä hetkellä ollaan, taantumassa, jossa vapaita työpaikkoja ei yksinkertaisesti ole riittävästi siihen nähden, miten paljon työttömiä tässä maassa on. Toinen perustelu on säästöt: Suurin osa näistä säästöistä on ohjautunut Työttömyysvakuutusrahastolle. Arvioidaan, että noin 20 miljoonaa tulee olemaan vaikutus valtiontalouden kannalta, (Puhemies koputtaa) ja jos ei tämä työllisyystilanne parane, niin kuntien menot saattavat jopa kasvaa.

16.55 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pahin ongelmamme Suomessa on työpaikkojen puute, tästä olemme yhtä mieltä. Sen vuoksi hallitus ja työmarkkinajärjestöt ovat edistäneet kilpailukykyopimusta, ja sen vuoksi hallitus on tekemässä veroratkaisuja, joilla pyritään edistämään talouskasvua. On myös niin, kuten edustaja Rydman täällä sanoi, että me emme saa syyllistää työttömiä siitä, jos esimerkiksi matalapalkkaisen työn vastaanottaminen ei ole kannattavaa ja kannustavaa. Syy on meissä päättäjissä.

Kun nyt täällä sanottiin, että työttömyysturvan leikkaukset eivät tuo ainuttakaan uutta työpaikkaa, niin minä yritin kysyä, että montako uutta työpaikkaa sitten tuovat nämä 300 euron suojaosat, joita te kannatatte. Montako? Montako uutta työpaikkaa tuo niin sanottu perustulo, jota monet täällä kannattavat? Montako? Kysehän on ihan samasta asiasta. Kyse on siis siitä, että on kannattavaa ja kannustavaa ottaa vastaan sitä epäsäännöllistäkin, pienipalkkaista ja väliaikaista työtä, mitä saattaisi olla tarjolla.

16.56 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että nykyinen työttömyysturvajärjestelmä on jähmeä, passivoiva ja jopa epäoikeudenmukainen. Siksi järjestelmä tulee uudistaa, mutta se uudistaminen täytyy tehdä järkevästi ja oikeudenmukaisesti. Sen takia puhuin tässä muun muassa tästä suhdanneperustaisuudesta, johon muun muassa Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja Roope Uusitalo on viitannut monta kertaa, tästä universaalista järjestelmästä. Minä en usko, että tässä tilan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

teessa, kuten edustaja Anderssonkin toi esiin, keston ja tason leikkaaminen oikein auttaisi. Ensinnäkin, miten se keston ja tason leikkaaminen lisää työllisyyttä, kun ei ole työtä tarjolla? Tämä on se suhdanneongelma. Toisentyyppisessä tilanteessa voi toimiakin. Miten luovat säästöjä nämä leikkaukset sekä kestossa että tasossa, jos toimeentulotukimenot kasvavat ja ostovoima heikkenee? Edustaja Zyskowiczille suosittelen keskustelua muun muassa kolleganne Juhana Vartiaisen kanssa, joka voi kertoa, mikä on työllisten ja työpaikkojen ero. (Ben Zyskowicz: Miten perustulo?)

16.57 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On pakko todeta, että täältä salin vasemmalta puolelta tulee nyt se järjen ääni tähän keskusteluun, ja tarkoitan tätä vasenta puolta. Jos nyt tämä asiallisuus loppuu Myllykosken keskustelussa, pahoittelen sitä, että kun minusta tuntuu, että edustaja Zyskowicz on harmissaan siitä, että hallitus ei omissa työllistämishjelmissään poistanut maaorjuutta, että se ei ole niin kuin välineenä siellä, että tarvittaisiin niin kuin ilmaistyyövoimaa, työhön pakottamista ja ilmaisten töiden ottamista. Minä uskon, että kyllä varmasti työpaikkoja syntyy, jos ei tarvitse maksaa yhtään palkkaa. Kun edustaja täällä aiemmin sanoi, että kuinka moni tässä salissa työllistää hänen lisäkseen, niin uskon, että meistä aika moni osallistuu työllistäviin toimenpiteisiin omalla kuluttamisellaan ja omilla elintottumuksillaan. (Markku Pakkanen: Monta palkkaa maksettu!)

16.59 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllykoski arveli, että olen pahoillani siitä, että hallitus omina työllisyyslääkkeinä ei ole ehdottamassa Suomeen maaorjuutta. Ehkä puheenvuoron tämä osa voidaan laittaa tänne viihdeosioon. Kyse oli siitä, että halusin kiinnittää huomiota siihen epä-älyllisyyteen, että samat ihmiset — edustaja Lindtman esimerkiksi, joka tänä aamuna televisiossa taas kerran kertoi, että työttömyysturvan leikkaus ei luo yhtään uutta työpaikkaa — nämä aivan samat ihmiset korostavat sitä, miten erinomainen ratkaisu oli tämä 300 euron suojaosuus kuukaudessa. Ja osin samat ihmiset, kuten täällä monet vasemmalla ja vihreissä, korostavat, miten erinomainen ratkaisu on tämä perustulo, jota nyt kokeillaan, joka itse asiassa on vain pitkäaikaistyöttömien tällainen kannustinkokeilu. Ja kuitenkin kaikissa näissä on samasta kyse: ei luo uusia työpaikkoja sinänsä, mutta vahvistaa kannustimia ottaa työtä vastaan.

17.00 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi olla, että nyt tämä rakennelma, jonka Zyskowicz yrittää tässä kertoa, teoriapöydän takaa näyttää tuolta, mutta kannattaa mennä sinne elävään elämään. Kerronko, mitä näille työttömille, jotka tipuvat näiden leikkauksien jälkeen perustyöttömyysturvalle, mitä heille tapahtuu? He ovat usein kunnan toimeentulon luukulla, ja sieltä vasta ne suurimmat kannustimet löytyvät. Ja se aivan keskeisin ero tässä, edustaja Zyskowicz, on se, että toinen näistä keinoista, jotka te mainitsitte, on porkkana ja toinen näistä keinoista on keppi.

Me uskomme porkkanaan, ja te uskotte keppiin. Tuolla tiellä jos jatketaan, niin työttömyysturvaa tässä maassa ei pitäisi olla ollenkaan. Ja jotenkin minä vielä sen ymmärrän, että kokoomuksen edustaja Zyskowicz uskoo tähän keppilinjaan — se on kyllä käynyt selväksi, kepitetään työttömiä, annetaan veronkevennyksiä hyväosaisille — mutta ministeri Mattila, minulle on suuri yllätys, että tekin nyt tuotte tämmöisen keppiesityksen tänne eduskuntaan. Olisiko jo aika kokeilla porkkanaa? Olisiko jo aika kokeilla toimia, joilla saadaan aidosti uusia työpaikkoja?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

17.01 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suojaosalla on sekin hyvä puoli, että se parantaa sillä hetkellä perheen toimeentuloa, ja sitä kautta se on myös tällainen myönteinen signaali perheen hyvinvointiin.

Kuten täällä on todettu, niin tällä esityksellä ei lisätä työpaikkoja, mutta tällä esityksellä kuitenkin lisätään eriarvoisuutta sekä luodaan syvempää köyhyyttä perheiden osalta. Ja kun hallitus kohdentaa nyt kaikki nämä leikkauksensa nimenomaan työttömien perheisiin ja sitä kautta lisää eriarvoisuutta — se on näkynyt nyt systemaattisesti muun muassa siinä, että työttömien lasten oikeuksia rajataan, työttömien köyhyyttä syvennetään — niin kysyisin nyt ministeriltä, kun olette uudessa tehtävässänne: onko teillä tavoitteena tehdä nyt lapsiperheiden osalta vaikutusarviointia, mitä muun muassa tämä laki vaikuttaa lapsiperheiden hyvinvointiin, kun vanhemmilta, työttömiltä vanhemmilta taas heikennetään toimeentuloa?

17.02 **Markku Pakkanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen taipuvainen ajattelemaan edustaja Zyskowiczin kanssa samansuuntaisesti perustulon merkityksestä työllistämiseen. Edustaja Myllykoski otti täällä esiin sanan "maaorjuus". Ehkä nyt ollaan pikkuisen kaukana kuitenkin maaorjuudesta, mutta hänhän lisäsi siihen minun mielestäni sellaisen humoristisen sitaatin, ja ymmärrän sen niin.

Työpaikkoja kun luodaan, niin silloin on kysymys tämäntyyppisistä asioista, mistä täälläkin on ollut puhetta: tämä metsänomistajien verovähennysoikeus nousi täällä puheenvuorossa. Sillä pystytään luomaan aidosti työpaikkoja, kun puukauppa lähtee liikkeelle. Silloin kuljetusala saa työtä, metsäteollisuus, sahateollisuus. Nämä ovat niitä aitoja toimenpiteitä, millä työpaikkoja luodaan ja pystytään tarjoamaan ihmisille työpaikkoja. Tässä mielessä minun mielestäni hallituksen toimenpiteet ovat kyllä onnistuneita.

17.03 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässäpä se ero nyt tulikin sitten juuri sanottua. Että on se väestöryhmä, jolle tarjotaan lisää herkkuja, lisää veronkevennyksiä, jotta työpaikkoja syntyy. Ja sitten on se väestöryhmä tavallisia ihmisiä, työttömiä, joilta ennestään on viety puolet tuloista — huom. keskimäärin puolet tuloista on viety, kun joutuu työttömyysturvalle — ja heille tarjotaan sitten keppiä, eli sitäkin vielä viedään pois. Tässä se ero näyttää olevan. Ja kyllä minäkin sen ymmärrän, että edustaja Zyskowicz tätä puolustaa, koska tämä vastaa hänen aatemaailmaansa, ja annan tunnustuksen, että hän on rehdisti täällä puolustamassa. Mutta minäkin ihmettelen, miten perussuomalaiset voi kannattaa tätä keppilinjaa tavallisille kansalaisille, samaan aikaan kun metsänomistajia, apteekkareita ja muita, heitä rohkaistaan tuhansien eurojen verohelpotuksilla. Voi aikoja, voi tapoja.

17.04 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pakkasen hyvään puheenvuoroon koskien näitä metsätalouteen tulevia helpotuksia, jotka luovat uusia työpaikkoja ja saavat suomalaisen puun liikkeelle: Se todella on niin, että jos me haluamme tähän maahan töitä, niin meidän on luotava ne olosuhteet sellaisiksi, että työpaikkoja syntyy. Ja jos joku kuvittelee tänä päivänä, että esimerkiksi harvennushakkuilla joku miljonääriksi pääsee, niin edustaja Heinäluomakin voi ostaa vaikka metsäpalstan. Niitä voin järjestää yhdellä puhelinsoitolla. Kyllä tähän autuuteen pääsee mukaan. 10 euroa motilta saa ensiharvennuspuuta, kun jaksaa 30 vuotta kasvattaa ja hoitaa. Siitä puhuminen, että siinä jotakin suositaan — siinä suositaan vain suomalaista työtä, suomalaisia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

työpaikkoja ja kotimaisia raaka-aineita niin, että emme tuo esimerkiksi ulkomailta kivihiiltä tai maakaasua tai jotain muuta. Siitähän tässä on kysymys. Haluammeko tehdä työpaikkoja suomalaisilla keinoilla vai luotammeko tuontiin ja velanottoon? Tässä on, veli hyvä, arvoisa edustaja, se linjaero. Ei ole kysymys siitä, että ollaan antamassa etuja joillekin, vaan suomalaisille työn tarjoaminen suomalaisilla keinoilla, se on se paras tie. Se, että velanotto jatkuu, (Puhemies koputtaa) on varmaan meidän kaikkien... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

17.05 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Velanottohan nyt jatkuu siinä hallituksessa, jossa te, edustaja Hoskonen, olette. Te otitte tälle vuodelle enemmän velkaa kuin edellinen hallitus otti — edustaja Hoskonen, enemmän velkaa. Ja te otatte ensi vuonnakin enemmän velkaa kuin mitä edellinen hallitus viimeisenä vuotenaan, enemmän velkaa. Ja miksi te otatte enemmän velkaa? Sen takia, että te jaatte sitä verohelpotuksena teitä lähellä oleville väestöryhmille. (Eduskunnasta: Sulle mulle!) Kaverikapitalismia. Ja edustaja Zyskowicz, jota on pidetty moraalisenä ihmisenä, ryhtyi nyt puolustamaan tätä "sulle mulle" -politiikkaa, jossa ne lähimpänä hallitusta olevat tahot saavat uusia verohelpotuksia. Ja sitten työttömille: ei muuta kuin kova käsi. He eivät usko muuten kuin siten, että työttömyysturvaa pitää leikata. Muuten eivät työt maistu. Ja samaan aikaan tapaan — viimeksi viime viikonloppuna — ihmisiä, jotka ovat jättäneet yli 400 työpaikkahakemusta, eikä vain tule työpaikkaa. Mutta ehkä se muuttuu, kun heiltä työttömyysturva loppuu, varmaan sitten ruvetaan näihin työpaikkahaastatteluihin heitäkin kutsumaan.

17.06 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että hallituspuolueet, erityisesti perussuomalaiset, jotka vaalien alla puhuivat aivan toista kuin nyt tekevät, kuuntelivat esimerkiksi nämä äskeiset puheenvuorot. Se on totta, että ihmiset ovat tehneet hakemuksia, työpaikkoja ei kerta kaikkiaan näin synny. Jopa Zyskowicz myöntää, että työpaikkoja ei synny. Ja siksi minä, puhemies, en ollut uskoa silmiäni, kun katselin hallituksen budjettiriihen tiedotteita: ei ainuttakaan työllisyystoimea — tämä on jo toinen budjettiriihi — vaan ainoa ratkaisu on se, että "juu, toteutetaan nämä julmat leikkaukset työttömiltä ja työllisyysratkaisuja, laitetaan työryhmä, joka keksisi vielä lisäleikkauksia työttömyysturvaan".

Auta armias nyt tätä politiikkaa ja näitä arvovalintoja. Aivan totta on se, että te olette nyt harrastamassa tätä kaverikapitalismia. Teillä riittää rahaa veronkevennyksiin, miljoonaperinnöille, metsälahjavähennykseen ja vaikka mitä, mutta samaan aikaan te julmasti leikkaatte työttömyysturvaa. Minä väitän, että toisaalta se voi myös heikentää työllisyystilannetta, koska kyse on myös ihmisten ostovoimasta ja sitä kautta pyörien pyörimisestä.

17.07 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän vähän kummallisena sitä, kuinka usein tässä keskustelussa toistuu puheet siitä, että tässä on kyse jonkinlaisesta suhdanneongelmasta. Kun katsotaan, että meidän taloudelliset ongelmamme ovat kuitenkin jatkuneet vähintäänkin jo vuodesta 2009 asti. Suomi pitää perää Euroopassa kasvuluvuissa. Se, mikä oli suhdanteista riippuvaa, niin se alkaa olla kyllä muualla Euroopassa jo pikkuhiljaa ohitse, mutta Suomessa on kyse merkittävistä rakenteellisista ongelmista, joita monistakaan syistä emme tähän mennessä ole vielä ehtineet korjata. Onneksi tämä hallitus kuitenkin viimein näyttää, ainakin jossakin määrin, ottavan nämä haasteet tosissaan, ja tämä on yksi niistä uudistuksista, mitä ollaan tekemässä. Halli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

tuksen keskeisiä kysymyksiä on nimenomaisesti uusien työpaikkojen luominen, mutta sen lisäksi meillä on myös merkittävää kohtaanto-ongelmaa, mitä tulee matalapalkkaisuun, pienipalkkaisuun töihin ja sitten taas sosiaaliturvan rajapintaan. Ja tässä luodaan kannusteita siihen, että tässä rajapinnassa työn vastaanottaminen olisi kannattavampaa.

17.08 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme varmasti kaikki sitä mieltä, että työn pitäisi olla aina kannattavaa, ja siinä mielessä meidän sosiaaliturvamme kokonaisuudessaan kaipaa kyllä remonttia. Ja siksi tehtiin se 300 euron vapaa osa, jotta ihminen saisi lisää toimeentuloa siitä työstään.

Tässä on se iso ero. Te haluatte luoda tämän rakennelman niin päin, että viedään se sosiaaliturva pois, jolloin itse asiassa mennään matalammalta tasolta ja siitä tulee tuo kannustavuuselementti ja silloin työstä saa enemmän rahaa. Mutta me haluamme pitää huolta siitä, että ihminen voi sillä palkallansa maksaa vuokransa, ostaa ruokansa ja jopa lapsillensa harrasteita.

Ministeri sanoi, että me emme eroa täällä pohjoismaisesta linjasta, jos teemme näitä ratkaisuja. Mutta tosiasia on se, että Suomi eroaa rankasti pohjoismaisesta aktiivisesta työvoimapolitiittisesta linjasta. Jos katsomme Ruotsia, niin siellä työttömien tukena on kuusinkertainen määrä erilaisia virkailijoita ja työvoimaneuvojia, jotka auttavat sen uuden työn löytymisessä. Jos katsomme Tanskaa, niin siellä rahaa käytetään, mukaan lukien (Puhemies koputtaa) työttömyysturva ja erilaiset työvoimapolitiittiset (Puhemies: Aika!) toimet, moninkertainen määrä. Tulokset ovat... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylitystä.]

Puhemies Maria Lohela: Vielä kaksi puheenvuoroa, ensin edustaja Kontula ja edustaja Harakka, ja sitten on ministerin vuoro.

17.10 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä todella on kannustinongelma sirpaletöiden ja työttömyysturvan rajapinnassa. Se kannustinongelma on työttömyysturvabyrokratia, joka on aivan kaoottinen, ennakoimaton, raskas ja monimutkainen ja johtaa siihen, että työtön, joka uskaltautuu ottamaan sirpaletyön vastaan, samalla ottaa sen riskin, että hän menettää toimeentulonsa kuukausiksi eteenpäin — pahimmillaan kuukausiksi eteenpäin.

Edustaja Zyskowicz, pisin toimeentulotukihakemus, minkä minä olen ollut tekemässä, oli 120 sivua. Siihen päälle sama ihminen teki joka kuukausi tekemistään sirpaletöistä työttömyysturvaa varten selvityksen, joka oli sekin kymmeniä sivuja. Eikö tämä ole se kannustinloukku, missä ihmiset tosiasiallisesti ovat? Ja erityisen paha se on tietysti silloin, jos sinä onneton yrität olla itsensätyöllistäjä eli et palkansaaaja-asemassa. Sitten nämä ongelmat vielä moninkertaistuvat.

17.11 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on nyt viivästynyt vastaus ministerille. Viittasin suunnitelmaan, jossa työttömältä edellytettäisiin kolmen kuukauden välein viiden työsuorituksen tai aktiivitoimen esittämistä. Minun työtön ystäväni kertoi, että hänelle löytyy työvoimatoimistosta aika aikaisintaan joulukuussa. Tuhannet ovat samassa tilanteessa. Siis auttamiseen ei löydy aikaa, mutta kontrolliin yhtäkkiä löytyykin — ja miten? Tällä tarjotaan yksityisille yrityksille mahdollisuus pyörittää työttömyysbisnestä. Gogolin romaanissa Kuolleet sielut eräs veijari osti olemattomia maa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

orjia. Tämän päivän gogolia on se, että veijarit luovat viisi olematonta työsuoritusta. Ero on se, että Gogol oli satiiria, mutta tämä hallituksen suunnitelma on ikävä kyllä totta, niin uskomattomalta kuin se kuulostaakin. (Pia Viitanen: Niinpä! — Ben Zyskowicz: Sen nimi oli Tšitšikov!)

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mattila, 3 minuuttia.

17.12 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka, on hyvä, että tarkensitte, koska te kyllä käytitte sanaa "kyttäys" minun kuullakseni.

Mutta sitten edustaja Filatoville ehkä sanon juuri siihen suuntaan, että meillä on erilaisia järjestelmiä Pohjoismaissa jotenkin tähän suuntaan, mutta muutoin puheenvuoronne on täyttä asiaa. Varmasti entisenä työministerinä tunnette pohjoismaisia järjestelmiä, ja niiltä osin kiitos näistä sanoista.

Tämä esitys nyt tulee osana Sipilän hallituksen ohjelmaa tähän, ja tämä keppi—porkkana-keskustelu ei oikeastaan sillä tavalla minun tontilleni täysin kuulu. Samoiten toistan sen, että työttömyysturvajärjestelmän uudistaminen kokonaisuudessaan, kannustinloukkujen purkaminen ja niin edelleen, ei kuulune yhden ministerin tontille. Se on koko hallituksen asia, vaikka paljon siellä on varmasti työministeri Lindströmin tontilla. Palaamme asiaan niiltä osin, mutta olen kuitenkin iloinen, että perustulokokeilu on tulossa ja se etenee niiltä osin, mitkä raamit on tällä hetkellä saatu aikaan, ja siltä osin myös selvitystyö etenee.

Mutta sitten, edustaja Kiljunen, se, mikä on varmasti aivan täysin — jaa, edustaja Kiljunen lähti — minun tontillani, eli lapsiperheiden vaikutusarviointi. Kuulimme tässä, että tämä esitys on etenemässä ainakin tuonne työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan. Uskon, että viisas valiokunta ottaa tällaiset asiat huomioon. Mutta näiltä osin terveiset menevät sitten eteenpäin asianosaisille ministereille.

Puhemies Maria Lohela: Jaaha, vielä yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Aalto — ja Jarva.

17.13 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisiko arvoni ministeri ja hyvä hallitus harkita työttömyysturvarakenteiden uudistamista sen sijaan, että ensin leikataan ansioturvan kesto ja sitten tasoa? Edustaja Rydman puhui täällä aikaisemmin ihan hyvin rakenteellisista uudistuksista, mutta edustaja Zyskowicz, edustaja Rydman, missä ovat ne kaikki laajat, rakenteelliset uudistukset? Ovatko ne kenties siellä kiky-juntturassa, koska hallitus päätti pääministerin johdolla rakentaa koko hallituksen talouspolitiikan yhden kiky-kortin varaan. Nyt ei tule rakenteellisia uudistuksia, kiky-vaikutukset eivät pääse siihen maaliin, mihin tahdotaan, budjettialijäämä kasvaa, velkaantuminen kasvaa ja kohta ollaan semmoisessa negatiivisessa syöksykierteessä, että siinä eivät edes Zyskowiczin puolustuspuheenvuorot enää auta.

17.14 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowicz ja kokoomus kannattavat näissä kohtaanto-ongelmissa — se on rehellisesti sanottava — sekä porkkanaa että keppiä, oikeassa tasapainossa. (Välihuutoja) Porkkana oli esimerkiksi edellisen hallituksen päättämä 300 euron suojaosa, jossa kokoomus oli mukana päättämässä ja jossa itse henkilökohtaisesti tein töitä erilaisissa neuvotteluissa sen puo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

lesta, että tähän ratkaisuun päädyttiin. Porkkana tulee olemaan myös tässä perustulokokeilussa, joka itse asiassa ei ole mikään perustulokokeilu vaan ennen kaikkea pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilu. Siinähan mitataan sitä, työllistyykö paremmin sellainen pitkäaikaistyötön, jolta työttömyysturva ei lähde, kuin sellainen, jolta työttömyysturva lähtee, kun työllistyy. Voin jo nyt etukäteen sanoa, että aivan varmasti kokeilun tulos on se, että paremmin työllistyy se pitkäaikaistyötön, jolta työttömyysturva ei lähde.

17.15 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vähän jopa hämmennyin, kun kuuntelin, mitkä ovat olevinaan porkkanoita. Kovin kevyitä porkkanoita taitavat kyllä olla. Tämä hallitus ei oikeasti anna porkkanoita, se antaa julmaa keppiä, kuten täällä on todettu (Eero Heinäluoma: Työttömille!) — nimenomaisesti työttömille julmaa keppiä — niin kuin muuten tulee myös lapsiperheille, eläkkeensaajille, pienosaisimmille ihmisille kaiken kaikkiaan. Kyse on nyt, mitä olemme täällä moneen kertaan yrittäneet sanoa, julmasta arvovalinnasta ja siitä, että miten voi olla tänä päivänä mahdollista, että tätä keppilinjaa tarjotaan kautta linjan heikoimmille ja kavereille, hyväosaisimmille, annetaan verohelpotuksia. Tässä on mielestäni niin iso periaatteellinen arvovalinta, että toivoisin tästä käytävän vähän pitempää keskustelua. Siksi tässä keskustelun alkupuolella, kun tuli tämä kysymys, että eikö se linja voisi muuttua kansalaispalautteen perusteella, niin toivon, että ministeri Mattila voisi vielä miettiä ja harkita tätä esitystä, (Puhemies koputtaa) puhumattakaan siitä, että edellytätte, että jatkossa tarvitaan vielä jatkokeikkauksia.

17.16 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kieltämättä tässä esityksessä on esimerkki hyvin vaikeasta uudistuksesta, mutta täytyy muistaa tämä kokonaisuus. Sosialidemokraatit ovat tänään ilmeisesti vaienneet, eivät ehkä unohtaneet, mutta ovat ainakin vaienneet hallituksen budjettiriihen yhteydessä tehdystä päätöksestä toteuttaa tämä Lex Lindström eli päästää kertaluontoisesti kaikki vähintään viisi vuotta pitkäaikaistyöttömänä olleet yli 60-vuotiaat eläkkeelle. Mielestäni tämä on erittäin tärkeä moraalinen kädenojennus näitä henkilöitä kohtaan, joiden työllistymismahdollisuudet ovat erittäin heikot jatkossa. Samalla kun tämä toteutetaan, mahdollistetaan myös se, että panoksia työvoimahallinnossa on mahdollista käyttää entistä paremmin ja joustavammin nuorempia työttömiä kohtaan, joiden työllistymismahdollisuudet näin paranevat.

17.17 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 300 euron suojaosa oli porkkana edelliseltä hallitukselta. Tämä hallitus olisi voinut kehittää 300 euron suojaosan porkkanan houkuttelevuutta vielä sillä, että esimerkiksi ulosotossa oleville henkilöille oltaisiin annettu mahdollisuus sen olla subjektiivinen oikeus, jonka yli menevältä osalta vasta lähdetään ottamaan veroja. Eli lisää kannustimia siihen, että ensimmäisen vieraan työntekijän tai yleensä työttömän alle 25-vuotiaan tai 200 päivän työttömänä olleen työttömän työllistämiseen oltaisiin suunnattu verohelpotuksia niille yrityksille niin sanotusti, että ensimmäisenä vuonna sotuja ei olisi tarvinnut maksaa ollenkaan, seuraavana vuonna alennus 70 prosenttia, kolmantena vuonna 30 prosenttia. Tämä olisi ollut kustannusneutraali, ei valtiontaloutta ollenkaan rasittava vaihtoehto, ja se olisi toiminut paremmin kuin nyt juristeille suunnatut verohelpotukset, joita täällä yritetään puolustaa, että ne työllistäisivät, mutta ei pääomalle annettava suora verotuki työllistä. Se olisi pitänyt suunnata yrityksille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

17.19 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, jos haluamme pitkäaikaistyöttömiä ja yleensäkin työttömiä töihin ja luoda tähän maahan uusia työpaikkoja, on toimittava niin, että kotimainen tuotanto lähtee liikkeelle. Meidän on se saatava tapahtumaan, koska se sitten pikkuhiljaa luo palvelualoille ja monelle muulle alalle niitä työpaikkoja, joista nyt nimenomaan puhutaan. Esimerkkinä kiteeläisen yrittäjän Esa Halttusen esitys Kiteen veromallista, että luotaisiin verokokeilu, jossa yritysten, jotka investoivat esimerkiksi tuotannollisiin laitteisiin tai kasvattavat varastoja ja palkkaavat uutta työvoimaa, verottaminen tapahtuisi hieman myöhemmin ja järkevästi, niin että yrittäjä ei joutuisi ensimmäisenä vuonna siihen verokuoppaan, joka tappaa koko firman. Tämä esitys on olemassa. Se vain kuvaa sitä tilannetta, mihin me olemme joutuneet. Ensimmäisiä hyviä tietoja on tullut metsäteollisuudesta, se on investoinut tähän maahan. Nyt tuli Turun telakalta hyviä tietoja. Meidän pitää luoda uskoa siihen, että suomalainen työ kannattaa. Jos me täällä kiistelemme keskenämme siitä, onko tuo etu hyvä vai huono... Se on totta, että joka penni ja joka sentti on tärkeä, mutta pitää muistaa, että jos me haluamme tästä suosta ulos, meidän on tehtävä se itse (Puhemies koputtaa) eikä vain syytellä toisia.

17.20 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Oli kyllä aika kuvaavaa se, että kun edustaja Zyskowiecziä pyydettiin mainitsemaan porkkana sen kepin lisäksi, niin hän mainitsi edellisen hallituksen porkkanan. Sieltä löytyi sellaisia aktiivisia toimia. (Ben Zyskowiec: Kokoomus oli mukana! Mitä kummallista siinä on?) Mutta tämä suojaosuus oli vasta ensimmäinen osa tässä työttömien aidossa kannustamisessa, enkä siivumennen sanoen pidä ollenkaan mahdottomana, etteikö se suojaosuus ole tuottanut uusia työpaikkoja. Siitä ei vain ole tutkimusta. Se on mahdollistanut kuitenkin sen, että pääsee johonkin työnsyrjään kiinni. Toinen uudistus oli se, että oli mahdollista opiskella ilman että ansiosidonnainen kärsii.

Ja kolmas, joka jäi toteuttamatta, mutta jonka nyt tarjoan nykyhallitukselle porkkana-mahdollisuudeksi, on se, että työttömän olisi mahdollista ryhtyä yrittäjäksi ilman että ansiosidonnainen turva kohtuuttomasti siitä kärsisi.

Ja vielä kommentti tästä metsäverouudistuksen tai -lahjan edullisesta vaikutuksesta: Keskustan etupiiriin kuuluva MTK on laskenut, (Puhemies koputtaa) että sillä saadaan jopa 2,4 miljardia investointeja, (Puhemies: No niin, aika täynnä!) kaksi kertaa... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

17.21 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onneksi näitä veronkevennyksiä ja verohelpotuksia on tulossa tosiaan pieni- ja keskituloisille myöskin ja lapsiperheittenkin toimeentuloa helpotetaan, kun heidän päivähoitomaksunsa kevenevät. Tämä oli esimerkiksi keskustalle erittäin tärkeä tavoite jo viime kevään esityksessä.

Mutta sitten näistä työttömyysturvamenoina: Nämä ovat vuodesta 2008 kaksinkertaistuneet yli 5 miljardiin Suomessa. Mitä tällä rahalla tehdään? Passivoitetaan ihmiset. Tällä hetkellä työttömyysturvaa ollaan nimenomaan muuttamassa siihen suuntaan, että sitä rahaa, joka maksetaan, voidaan käyttää jatkossa palkkatukeen ja nimenomaan sen oman työpaikan luomiseen starttirahana. Tähän pitää mennä myös ansiosidonnaisessa, ja todella toivon, että siellä tulee ratkaisuja tähän liittyen.

Pitäisi myös katsoa, mitä kansainvälisesti tapahtuu. On täysin tiedossa se, että Suomessa ei todellakaan riittävästi ole näitä palveluita työttömille työnhakijoille, ja sen takia ni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

menomaan järjestöjen ja yksityisen sektorin kanssa nyt tehdään tätä yhteistyötä, jossa saadaan tehokkaita tuloksia aikaan. Luulisin, että tämä, että ollaan yhteydessä siihen työttömään työnhakijaan vihdoinkin kolmen kuukauden välein ja tehdään henkilökohtainen suunnitelma hänen työllistymisekseen, on sitä palvelua, mitä he kaipaavat.

17.22 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Aalto oli siinä oikeassa, että todellakin pitäisi katsoa, mitä voitaisiin tehdä semmoista, joka todellisuudessa auttaisi työpaikkojen löytymiseen ja helpottaisi varsinkin pitkään työttömänä olleiden asemaa, sen sijaan että tarjotaan lääkkeeksi työttömien toimeentulon viemistä. Sitähän tämä tarkoittaa, että viedään: 400 päivän kohdalla todetaan, että "hupsheijaa, nyt sitten päivärahat on tässä". Silloin tullaan tähän puheenjohtaja Rinteen tarjoamaan ideaan, joka lähtee siitä, että käytetään tätä työttömyysturvaa ihmisten työllistämiseen, että voit saada työttömyysturvasta rahoitettavan setelin, tuen palkkatukena työnantajalle, jolloin työnantaja voi sitten miettiä, että hän saa tällaisen edun, jos hän ottaa työttömän töihin. Luulen, että tämä olisi paljon tehokkaampi lääke. Se olisi todellinen työllisyyslääke, eikä niin, että työttömiltä viedään päivärahat ja sitten ajatellaan, että sitä kautta työnantaja ottaa töihin, kun ei enää makseta työttömälle päivärahaa ollenkaan.

17.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kannattaisi edustaja Jarvan ja ehkä myöskin muiden keskustan edustajien nyt tutustua tähän hallituksen budjettiesitykseen ja näihin veronkevennysesityksiin, koska nehan eivät työttömille tule. Työttömille on luvassa 0,85 prosentin leikkaus Kela-etuuksiin, jonka lisäksi indeksit ovat jäässä. Ja myöskin nämä palkansaajille tulevat veronkevennykset ovat sellaisia, joista suurituloiset hyötyvät kaikista eniten.

Mutta tässä vielä edustaja Zyskoviczille: kun näin, että hän nyökkäili, kun edustaja Kontula tässä puhui meidän työttömyysturvan todellisista kannustinloukuista eli tästä byrokratiasta, ja mainitsit vielä itse perustulon ja suojaosan myönteiseen sävyyn, eli tällaisina kannustinloukkuja purkavina uudistuksina, mitä nyt lähtökohtaisesti edellinen hallitus on edistänyt, niin miten mielestäsi sitten tämä ansiosidonnaisen leikkaus on linjassa näiden muiden toimenpiteiden kanssa? Käytännössähän se johtaa siihen, että entistä useampi entistä nopeammin siirtyy juurikin tämän byrokratiaviidakon piiriin eli työmarkkinatuelle ja kunnallisen toimeentulotuen piiriin.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Andersson, tässä salissa on tapana teititellä toisia, kun puhumme.

17.24 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harakka kauhisteli sitä, että hallitus aikoo työvoimapolitiikkaa tehostaessaan käyttää myös yksityisiä palveluntarjoajia. On se tosiaan aivan hirveätä, että myös joku yksityinen yritys voi löytää työttömälle työtä ja saada itse asiassa palkkionsa ainakin pitkälti sen mukaan, onnistuuko tässä työttömän työllistämisessä.

Edustaja Aalto kysyi, onko kiky-junttura estämässä rakenteellisia uudistuksia. On eräiltä osin estämässä. Mutta kikyn voimaantulon päätyttyä tullaan palaamaan esimerkiksi paikalliseen sopimiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Edustaja Myllykoski kiinnitti huomiota ulosoton piirissä oleviin ihmisiin. Tähän hallitus budjettiriihessään kiinnitti huomiota ja etsii ratkaisuja myös heidän kohdallaan kannustinongelmien lieventämiseksi.

17.25 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin täytyy edustaja Jarvalle, joka täältä jo lähtikin, todeta tästä hallituksen verolinjasta, että vaikka unohtettaisiin se, että nämä veronkevennykset eivät työttömille tule, niin kyllä se profiili on edelleen sellainen, että lähihoitajalle jää ehkä kymppi kuussa käteen, kun johtajalle on sitten vuodessa tuommoinen reilut 500 euroa.

Mutta täytyy antaa tunnustus edustaja Zyskowiecille. Hän on täällä sinnikkäästiertonut ja perustellut, mikä tämän esityksen taustalla on. Se on se sokea usko siihen, että työttömiä kepitämällä ihmiset saadaan työhön. Varmaan, jos tätä linjaa jatketaan, voidaan sitten sen jälkeen lyhentää aikaa 400:sta 300:aan päivään ja siitä eteenpäin. Siinäkin Zyskowiec on oikeassa, että kokoomuksella on tarjota kepin lisäksi porkkanaa. Mutta sen hän unohtaa sanoa, että porkkanat menevät kaikkein hyväosaisimmille: apteekkareille, hyvätuoloisille juristeille, miljoonaperijöille ja metsänomistajille.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan jonkin aikaa puhujalistaa.

17.27 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen mukaan tässä esityksessä on kyse Sipilän hallituksen kärkihankkeesta, jonka yhtenä tavoitteena on työttömyysturvan uudistaminen. Lauseen olisi voinut muotoilla myös niin, että tämä on yksi monista Sipilän hallituksen esityksistä työttömyysturvan ehtojen tiukentamiseksi ja työttömyysturvan heikentämiseksi.

Suomessa on tuoreimman työllisyyskatsauksen mukaan yli 370 000 työtöntä työnhakijaa, yli 99 000 työvoimapalveluissa olevaa, yli 127 000 pitkäaikaistyötöntä ja vain 67 000 avointa työpaikkaa. Avoimia työpaikkoja ei siis ole läheskään riittävästi, ja pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on nyt suurempi kuin 90-luvun laman aikana.

Esitys ansiosidonnaisen keston leikkaamisesta perustuu ajattelumalliin, jossa työttömyyden syynä ovat puuttuvat kannusteet hakeutua töihin tai työttömien työhaluttomuus. Tämä ei pidä paikkaansa, eikä tutkimustieto tällaista analyysia tue. Suomi kärsii ennen kaikkea työn kysynnän puutteesta. Työttömien aseman kurjistamisen sijaan tulee panostaa työllisyyttä ja kasvua edistävään finanssipolitiikkaan, omaehtoisen opiskelun helpottamiseen, palkkatuen riittävyteen ja työttömyysturvan byrokratian karsimiseen.

Hallituksen esityksessä todetaan, että työttömyysturvan tasolla ja kestolla on tutkimustiedon valossa vaikutusta työttömyysjaksojen pituuteen. Tässä hallitus kuitenkin jättää huomioimatta kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa havaitun tosiasian, että työttömyysturvaetuuksien tason ja enimmäiskeston vaikutus työttömyysjaksojen pituuteen on riippuvainen suhdannetilanteesta. Laman tai taantumien aikana, jolloin vapaiden työpaikkojen määrä on pieni suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään, vaikuttaa työttömyysturvan keston leikkaaminen lähinnä niin, että ihmiset joutuvat hakeutumaan muiden tukimuotojen piiriin.

Näin monet arvioivat käyvän myös Suomessa. Kuntien osalta leikkaukset saattavat kasvattaa julkisia menoja, kun ihmisiä siirtyy ansiosidonnaiselta työmarkkinatuen ja toimeen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

tulotuen piiriin. Valtion osalta ansioturvan lyhentäminen ei juurikaan säästä, sillä työmarkkinatuki- ja asumistukimenot kasvavat, mikäli työllisyystilanteessa ei tapahdu muutosta. Suurin osa leikkauksista saatavista säästöistä ohjautuu sen sijaan työttömyysvakuutusrahastolle, ei valtiolle tai kunnille. (Ben Zyskowicz: Se on osa julkista taloutta!) Työnantajien osuus ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoituksesta on yli 40 prosenttia.

Työttömyyden vähentäminen on asetettava talouspolitiikan keskiöön. Vasemmistoliitto haluaa valvonnan lisäämisen sijaan karsia työttömyysturvan byrokratiata, vähentää sanktioita ja karensseja sekä parantaa mahdollisuuksia opiskella työttömyystuen turvin. Palkkatuelle pitää taata riittävät määrärahat, ja työllistämisen helpottamiseksi palkkatukea pitäisi uudistaa niin, että työttömän työnhakijan palkkaavan yrityksen sivukuluja alennettaisiin määrääjäksi.

Ja lopuksi, mitä tulee edustaja Zyskowiczin esille nostamiin yksityisiin työvoimapalvelua tarjoaviin yrityksiin, ihmettelen myöskin sitä, mihin perustuu ajatus siitä, että tämä olisi kustannustehokkaampaa tai toimivampaa kuin se, mitä julkisella puolella tällä hetkellä tehdään. Turussa yksityinen firma, joka teki juuri tämäntyyppistä toimintaa, laskutti Turun kaupungilta 35 000 euroa yhden työttömän työllistämisestä.

17.31 Touko Aalto vihr: Arvoisa puhemies! Kuten todettua, on totta, että nykyinen työttömyysturvajärjestelmä on jähmeä, osin passivoiva ja myös epäoikeudenmukainen. Ja juuri sen takia, kuten aikaisemmin todettua, järjestelmää tulee uudistaa, mutta se uudistaminen täytyy tehdä järkevästi ja oikeudenmukaisesti. Vihreät ajattelee niin, että kaikkein järkevintä olisi uudistaa tuota ansioturvaa suhdanneperustaiseksi, porrastetuksi ja yksinkertaisemmaksi niin, että se ei erottelisi ihmisiä työsuhteen tyypin tai työajan perusteella. Näin siksi, että emme enää elä siinä ajassa, jossa oli selkeä rajanveto yrittäjän ja palkansaajan sekä työttömyyden ja työllisyyden välillä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ehdotus työttömyyspäivärahakauden enimmäiskeston lyhentämisestä 500 päivästä 400 päivään tai 400 päivästä 300 päivään on tässä työttömyystilanteessa vain ja ainoastaan keppitoimenpide. Ei tarvitse olla myöskään ennustaja arvitakseen, että kun ansioturvamenoissa säästetään, muun sosiaaliturvan, kuten toimeentulotuen, kustannukset kasvavat. Samaan aikaan hallitus neuvottelee työmarkkinajärjestöjen kanssa uudesta työllisyyspaketista, jonka pääasiallisena sisältönä vaikuttaa olevan työttömien pompotteluun perustuva ansioturvan tason leikkaaminen. Jos hallituksen tavoitteena on kannustaa työn nopeaa vastaanottamista, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteellista työttömyyttä ja säästää julkisia voimavaroja, tarvittaisiin kestävämpiä uudistuksia työttömyysturvan rakenteisiin. Ne näköjään ovat, edustaja Zyskowicz, siellä kiky-juntturassa.

Arvoisa puhemies! Yksi ratkaisu järjestelmän päivittämiseen olisi perustulo sellaisena, kuten vaikka vihreät ovat sen esittäneet, eikä nykyinen hallituksen vesitetty perustulokeilu, mutta sen rinnalla myös ansioturvamallia tulisi päivittää kunnolla. Ansioturvan keston lyhentäminen ei toimi kannusteena siirtyä nopeammin työmarkkinoille, jos ei ole töitä tarjolla. Jotta kannustimet toimisivat edes periaatteen tasolla, järjestelmä tulisi rakentaa suhdanneperustaiseksi, siten että se toteuttaa suhdanteita tasaavaa finanssipolitiikkaa ja tarjoaa paremman turvan lama-aikana. Tätä on tosiaan ehdottanut muun muassa talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja Roope Uusitalo Keskisuomalaisen kolumnissaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Ansioturvajärjestelmä olisi syytä uudistaa myös tuloperustaiseksi, jolloin se ei erottelisi ihmisiä työsuhteen tyypin tai työajan perusteella. Tuo tuloperustainen malli parantaisi mahdollisuuksia ottaa työtä vastaan eri rooleissa, kuten palkansaajana, itsensätyöllistäjänä tai sivutoimisena yrittäjänä. Uudistus voitaisiin toteuttaa viimeistään kansallisen tulorekisterin käyttöönoton yhteydessä.

Nykyjärjestelmän ongelmana on se, että liian monen työnhakijan työttömyys pitkittyy, koska jähmeä ansioturvajärjestelmä ei kannusta ottamaan vastaan töitä työttömyysjakson alussa. Kyse ei ole siitä, etteivätkö työttömät haluaisi töihin, vaan siitä, että nykyinen malli ohjaa yksilöitä pitkällä aikavälillä epäedullisiin ratkaisuihin. Työn vastaanottamiseen ensimmäisen kolmen kuukauden aikana tulisi kannustaa porrastamalla ansioturvaa kustannusneutraalilla ja ennakoitavissa olevalla tavalla.

17.35 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Pahin ongelmamme Suomessa on se, että työpaikkoja ei ole riittävästi, ja tämä on luonnollisesti seurausta siitä, että meillä ei ole juurikaan tai ainakin on liian vähän talouskasvua. Tätä talouskasvua ja sitä kautta työllisyyttä pyrimme edistämään muun muassa solmitulla kilpailukyky sopimuksella ja veroratkaisuilla, joita hallitus muun muassa budjettiriihessään teki.

Mutta meillä on myös kohtaanto-ongelma. Meillä on kymmeniätuhansia avoimia työpaikkoja samanaikaisesti kun meillä on satojatuhansia työttömiä. Ei pidä syyllistää yksittäistä työtöntä ihmistä siitä, jos hänen ei kannata ottaa vastaan tarjolla olevaa työtä, usein pienipalkkaista, raskasta, ehkä väliaikaistakin työtä. Eikä pidä syyllistää yksittäistä työtöntä siitä, kun hän kavahtaa sellaisia byrokratialoukkuja, joihin väliaikaisen työn vastaanottaminen voi hänet suistaa. On meidän päättäjien, hallituksen, eduskunnan, työmarkkinajärjestöjenkin tehtävä poistaa näitä kannustinloukkuja. Niinpä budjettiriihessään hallitus asetti virkamiestyöryhmän kannustinloukkuja poistamaan, ja tavoitteena on se, että ensi keväänä pystyttäisiin tekemään uusia ratkaisuja. En odota ihmeitä: Olen ollut mukana jo silloin, kun Lipposen ykköshallitus asetti ilmeisesti maamme ensimmäisen kannustinloukkutyöryhmän silloisen ministerin Arja Alhon johdolla. Se työ lähti silloin liikkeelle, eikä se työ ilmeisesti koskaan lopu, eli ei nytkään mitään taikatemppuja löydetä. Myös tämä byrokratialoukku on tunnistettu, ja hallituksen budjettiriihessä myös siihen liittyviä selvityksiä laitettiin liikkeelle.

Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt pystyy rauhallisemmin puhumaan kuin tuossa lyhyessä vastauspuheenvuorossa, niin haluan vielä palata tähän kysymyksenasetteluun, jossa mielestäni tässä salissa ja tämän salin ulkopuolella julkisessa keskustelussa on paljon älylistä epärehellisyyttä.

Viimeksi tänä aamuna televisiossa edustaja Lindtman toisti ja todisteli, että eihän työttömiltä leikkaaminen, työttömyysturvan leikkaaminen, luo yhtään uutta työpaikkaa. Tämähän on totta, ei tietystikään luo. Tarkoitus onkin vaikuttaa työnteon kannustimiin, ja niinpä kysyn teiltä, jotka sanotte, että ei pidä leikata työttömyysturvaa, kun se ei luo yhtään uutta työpaikkaa: Kuinka monta uutta työpaikkaa luo se, että säädettiin työttömille 300 euron kuukausittainen suojaosa? Ei se luonut yhtään uutta työpaikkaa. Mutta se loi — ja hyvä niin — tuhansille työttömille, tai sadoilletuhansille itse asiassa, paremman kannustimen ottaa edes väliaikaista, pienipalkkaista, osa-aikaista työtä vastaan. Ja vaikkei tarkkoja lukuja voida esittää, niin tuhannet, elleivät kymmenettuhannet, työttömät ovat toimineet juuri näin, ovat työllistyneet paremmin kuin ilman tätä suojaosuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Entä sitten tämä perustulo? Meillä on salissa paljon perustulouuskovaisia. Minä en ole perustulouuskovainen, päinvastoin, ajattelen näin, että kaikki eri tahot projisoivat omia unelmiaan käsitteeseen "perustulo". Mutta perustulouuskovaiset, kuinka monta työpaikkaa luo perustulo, jos en puhu niistä Kelan tutkijoista ja muista, jotka sitten tutkivat perustulokeilun tuloksia? Eihän se luo yhtään uutta työpaikkaa. Mutta se luo teidän ajattelunne mukaan, eikö totta — ja minunkin mielestäni, jos onnistunut kokeilu tehdään — kannustimia ottaa vastaan esimerkiksi erilaista silpputyötä.

Kaikissa näissä on kyse samasta asiasta. Eli lopettakaa se epä-älyllinen kysymys siitä, kuinka monta työpaikkaa työttömyysturvan leikkaaminen luo, tai kysykää samalla itseltänne, kuinka monta työpaikkaa 300 euron suojaosa luo, tai kysykää itseltänne, kuinka monta suoranaista työpaikkaa, uutta työpaikkaa, perustulo luo.

Mitä tulee tähän perustuloon, niin sanoin jo, että mielestäni kaikki projisoivat siihen omia unelmiaan. Joku uskoo, että se tekee työnteosta aina kannattavaa, toinen, että se poistaa köyhyyden, kolmas, että se poistaa byrokratian, ja kaikki uskovat, että tämä voidaan tehdä ilman, että se maksaa yhtään mitään enemmän kuin nykyinen sosiaaliturva. Minä en tähän usko. Jos joku on liian hyvää ollakseen totta, se ei yleensä ole totta. Ja kuten olen joskus aikaisemminkin sanonut, Tenavat-sarjakuvissakin odotettiin tällaista Suurta kurpitsaa, joka tulee ja ratkaisee kaikki ongelmat.

Se, mitä nyt hallitus on kokeilemassa, ei ole minun mielestäni mikään perustulo. Se on itse asiassa pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilu. Tämä perustuloksi kutsuttava 550 euron raha ei korvaa eikä yhdistä muita sosiaaliturvan muotoja. Sen päälle tulee asumistuki tarvittaessa, sen päälle tulee toimeentulotuki tarvittaessa, sen päälle tulevat jopa työttömyysturvan lapsikorotukset ilmeisesti, ja jos tällainen henkilö pääsee uudestaan ansiosidonnaisen piiriin, niin sen päälle tulee jopa vielä ansiosidonnainen työttömyysturva. Ja eikö maksa mitään? Asiantuntijat ovat sanoneet, että jos tämä malli skaalattaisiin koko väestön tasolle, puhutaan 10—15 miljardin euron lisäkustannuksista.

Eli se, mitä nyt kokeillaan, on siis se, että meille tulee 2 000 koehenkilön ryhmä, jotka saavat työmarkkinatukea vastaavan tuen, jota ei kutsuta työmarkkinatueksi vaan perustuloksi, ja heiltä ei edellytetä työvoimatoimiston aktivointitoimiin osallistumista ja niin edelleen. Mutta oleellista on se, että tämä uusi työmarkkinatuki, jota siis kutsutaan perustuloksi, ei lähde pois, vaikka asianomainen työllistyy. Sitten verrokkiryhmässä ovat ne pitkäaikaistyöttömät, jotka nykyiseen tapaan joutuvat osallistumaan erilaisiin työvoimatoimiston aktivointitoimenpiteisiin ja joiden työmarkkinatuki lähtee pois, jos asianomainen työllistyy. Nyt siis kokeillaan sitä, työllistyvätkö paremmin ne ihmiset, joilta työmarkkinatuki ei sula pois työllistyessä, kuin ne, joilta työmarkkinatuki sulaa pois työllistyessä. Vaikka kyse on pitkäaikaistyöttömistä, vaikeasti työllistyvistä ihmisistä, niin voin tässä julkisesti ilmoittaa olevani täysin varma, että kokeilun tulos on se, että ne ihmiset työllistyvät paremmin, joilta työttömyysturva ei lähde, kuin ne, joilta työttömyysturva lähtee. Totta kai voidaan sitten tutkia, minkälaisia alueellisia tai ikäjakaumaan ja muihin seikkoihin liittyviä eroja näiden työllistyvien työttömien tai työllistymättä jäävien työttömien, siis perusturvakokeilussa mukana olevien ihmisten, kohdalla näin syntyy. Tätä tässä kokeillaan. Ei se ole mikään perustulokokeilu minun mielestäni, niin kuin minä olen ymmärtänyt näitä unelmia, joita perustuloon liitetään. Mutta, arvoisa puhemies, se on ehkä sitten jo eri asia, ja siitä varmasti tässä salissa tullaan pitkään keskustelemaan siinä vaiheessa, kun se lakiesitys tänne tulee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

17.43 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Vaikka perustulokeskustelut me käymme toisella kertaa, aion nyt provosoitua, kun kerran provosoidaan, ja muutaman sanan sanoa kuitenkin siitä mekanismista, jota yleensä perustulon kannattajat perustulolta odottavat.

Siitä olen yhtä mieltä edustaja Zyskowiezin kanssa, että hallituksen nyt suunnittelema kokeilu ei ole perustulokokeilu mutta sinänsä kuitenkin hyvä kokeilu, jos se tähtää siihen, että työttömiin kohdistuvan byrokratian ja kontrollin määrää pyritään korvaamaan positiivisilla kannustimilla.

Perustulon ehkä suurin lupaus virallisen ansiotyön näkökulmasta ei kohdistu työpaikoihin, mikäli työpaikoilla tarkoitetaan palkkatyötä. Nyt edustaja Zyskowiez, kuunnelkaa tarkkaan, olette varmaan kymmenen, kaksikymmentä kertaa tämän keskustelun aikana kysynyt vastausta, ja nyt se olisi täällä saatavilla:

Perustulolupaus ei liity niinkään palkkatyöhön, vaan perustulolupaus liittyy yrittäjyyteen ja itsensätyöllistämiseen. Silloin kun sinä olet nykyisen työttömyysturvan piirissä, niin jos yrität jonkinlaisesta yritystä käynnistää, pienimuotoistakin yritystoimintaa, kutoa kolmet villasukat vuoden mittaan, niin se jo riskeeraa sen sinun työttömyysturvasi. Ja kun sinä et tiedä, kantaako se yritystoiminta vai onko se vain harrastus tai väärä arvio, niin sinä et uskalla sitä pientä työttömyysturvaa riskeerata, koska se on sinun ainoa tulosi, jolla sinun pitäisi täyttää sinne jääkaappiin ne perusuokatarvikkeet, joilla sinä elät seuraavan kuukauden. Perustulo mahdollistaa sen, että kun minulla on harrastus, josta minä tykkään, jossa minä olen hyvä, niin minä voin kokeilla, jos siitä tulisi minulle vaikka ansiotyötä. Ja tämä on semmoinen keskeinen kannustinkohta, jossa ongelmana ei ole suinkaan se, paljonko sitä tuloa tulee, mikä on sosiaaliturvan tai sen ansiotyön suhde sinällään, vaan ongelma on se byrokratia ja ennakoimattomuus, se mielivalta, mitä työttömyysturvaan liittyy.

Toinen lupaus, joka vaikuttaa kansantalouteen ja joka saattaisi toteutua, tulla näkyviin oikeassa perustulokokeilussa, liittyy julkisen sektorin menoihin. Meillä on tämä maa täynnä ihmisiä, jotka haluaisivat hoitaa läheisiään kotona mutta joilla ei siihen ole nykyisen järjestelmän puitteissa mahdollisuuksia, vaikka se saattaisi olla sekä kansantaloudellisesti järkevää että myös näiden ihmisten itsensä kannalta mielekästä, jos heidän ansiotyössä tuottamansa arvonlisä ei vastaa niitä kustannuksia, joita läheisen hoivaaminen julkisen sektorin kautta yhteiskunnalle tuottaa. Ja jos näin käy — kukaan ei tiedä, käykö näin — niin silloin me emme puhu kansantaloudellisesti pelkästään tulopuolesta vaan me puhumme myös menopuolen vaikutuksista perustulossa, myös plussalla.

Mitä tulee tähän 300 euron suojaosaan, niin entisenä informaalin työn tutkijana sanoisin, että sen suurin saavutus, yhdessä tietysti todennäköisesti kotitalousvähennyksen kanssa, on se, että se on tuonut paljon harmaata työtä virallisen tuen piiriin. Joku voi sanoa, että tämä tarkoittaa uutta työtä niille ihmisille, jotka ovat niitä pimeitä keikkoja aikaisemmin tehneet — se tarkoittaa ainakin turvallisempaa työtä ja sellaista työtä, jossa ei tarvitse koko ajan pelätä joutuvansa johonkin mahdottomaan sotkuun.

Mutta sitten itse siihen tämän päivän lakiesitykseen, siihen, josta me olemme täällä tänään puhumassa.

Minä en henkilökohtaisesti ole mikään suuri ansiosidonnaisten etuusjärjestelmien ystävä. Ansiosidonnainen etuusjärjestelmä on johtanut siihen, että Suomessa sosiaaliturva riippuu ihmisen sosioekonomisesta taustasta. Minun ihanneyhteiskunnassani meillä ei olisi ansiosidonnaisia etuuksia kuin korkeintaan lyhytaikaisena muutosturvana, vaan meillä olisi riittävään ja säälliseen toimeentuloon riittävä sosiaaliturva, joka olisi yhtäläinen kaikille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

Tässä esityksessä kuitenkin ansiosidonnaisen lyhentäminen ei vie kohti riittävää säälistä sosiaaliturvaa, vaan aivan siihen päinvastaiseen suuntaan. Suomalaisen työttömän asema nykypäivänä on surkea erityisesti silloin, jos hän on peruspäivärahalla. Tuen taso on riittämätön kunnolliseen elämään. Se on riittämätön myös siihen, että sinä voisit ylläpitää ja kehittää työmarkkinavalmiuksia sellaisella tavalla, että toivo pääsystä takaisin työmarkkinoille säilyisi.

Byrokratia, josta olen jo puhunut, on monimutkainen, raskas ja ennakoimaton, ja ennen kaikkea palkkatyöyhteiskunnassa työttömyys tarkoittaa sosiaalista syrjäytymistä. Se tarkoittaa sitä, että sinä saat mediasta ja jopa tästä salista kuulla jatkuvasti negatiivista puhetta itsestäsi, sitä, kuinka sinulle kerta toisensa jälkeen kerrotaan siitä kuuluisasta sohvista, jossa sinä vain makaillet.

Esityksen tavoitteena on — tämä on suora sitaatti — "kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteellista työttömyyttä ja säästää julkisia voimavaroja". Aivan varmasti pelko pitkäaikaistyöttömyydestä suomalaisessa järjestelmässä jo nyt kannustaa ottamaan vastaan työtä niin nopeasti kuin mahdollista. Valitettavasti se lisää myös ihmisten halua hakeutua muihin kategorioihin, esimerkiksi hoitovapaille, sairauspäivärahoille ja harmaan talouden piiriin, ja myös nämä virrat pois työttömyystilastoista ovat merkittäviä.

Sen sijaan ei ole mitään näyttöä siitä, että keskimääräinen työttömyysjaksojen pituus lyhenisi tilanteessa, jossa meillä ei ole sellaista työvoimapulaa, jota kannustavuuden lisääminen voisi tulla palkkaamaan. Jos joku ansiosidonnaisella ja sitä kautta paremmassa työmarkkina-asemassa todennäköisesti oleva henkilö työllistyy nopeammin vähän vähemmän houkuttelevaan työhön, se tarkoittaa, että joku toinen, ehkä peruspäivärahallinen, ei sitä työpaikkaa saa, vaan jää hiukan pidemmäksi aikaa sinne työttömyyskortistoon. Samasta syystä se ei myöskään vähennä rakenteellista työttömyyttä, vaan todennäköisesti lisää sitä, ja samasta syystä se myös sysää ihmisiä köyhyyteen ja marginaaliin.

Saataviin säästöihin tavoitteena minä en tässä sen enempää kiinnitä huomiota, koska itse esityksessäkään ei vakavasti väitetä, että ansiosidonnaisen lyhentäminen toisi säästöjä julkiselle sektorille. Mikäli rakenteellista työttömyyttä oikeasti halutaan vähentää sellaisilla toimilla, jotka kohdistuvat työttömiin, on panostettava työvoiman uusiutumiskykyyn tilanteessa, jossa työmarkkinat uudistuvat, ja se ei tietenkään tapahdu piiskaamalla vaan kunnollisilla ajankohtaisilla ja saavutettavilla neuvonta-, työvoima- ja ohjauspalveluilla ja sellaisella sosiaaliturvalla, joka mahdollistaa myös riskinoton ja erehtymisen mikrotasolla.

Mikäli taas työttömyysjaksoja oikeasti halutaan lyhentää, nopein ensiaputoimenpide olisi työllistymisen esteiden poistaminen siellä, missä niitä tosiasiallisesti on. Se ei suinkaan ole se kohta, missä ihmiset ovat ansiosidonnaisella sata päivää enemmän tai vähemmän, vaan se on niissä pirstaletoissa, joita vastaanottavat lähinnä peruspäivärahallaiset, jotka nimenomaan pelkäävät työttömyysturvan menettämiseen liittyvää byrokratiaa ja erilaisia sanktioita.

Omavastuuajan pidennys on vanhanaikainen uudistus. Se jotenkin rakentuu semmoiselle ajatukselle, että meillä on pitkät työttömyysjaksot, pitkät työssäkäyntijaksot. Siihen maailmaan ei enää ole paluuta. Se on tämän esityksen dinosaurus-osuus.

Ennen kaikkea, jos me haluamme semmoisen kansan, joka mieluusti panostaa tämän yhteiskunnan rakentamiseen, ilolla käy töihin ja etsii töitä, niin silloin meidän täytyy luoda kansalle mahdollisuuksia toimia niin. Nyt hallituksen politiikka nojaa myytiin laiskasta järjestelmän hyväksikäyttäjistä. Tässä ei ole mitään uutta. Tällainen on ollut eliitin pu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

heenparsi jo kauan ennen kuin työttömyysturva edes keksittiinkään, mutta mihinkään tutkimukseen tai tosielämään se ei perustu.

17.53 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus mainosti, että se purkaa normeja, mutta näyttää siltä, että silloin kun on kyse sosiaaliturvasta, niin se itse asiassa lisää byrokratiaa ja lisää vaikeammin ymmärrettäviä järjestelmiä. Jos ajattelemme tätä leikkausta, joka meillä nyt on pöydällä, niin sen jälkeen työttömyysturva on kolmiportainen, ja tämän lisäksi hallitus on suunnittelemassa kolmen kuukauden välein tehtävää tarkastusta ja kuulustelua, joka mahdollistaisi työttömyysturvan alentamisen, jos ikään kuin yhteiskunnan näkökulmasta työn ei ole ollut tarpeeksi aktiivi. Tämä on ilmeisesti valmisteluvaiheessa oleva esitys, mutta sanon, että ei se ainakaan yhteiskunnan resurssien käyttöä vie parempaan suuntaan. Jos väitetään, että se on keino tarjota työttömälle lisää palvelua, niin miksi siihen tarvitaan silloin tuo kontrollielementti, koska useimmiten, kun ihminen käyttää palvelua, se toimii paremmin, jos kyseessä on luottamus ja jos etsitään yhdessä niitä ratkaisuja?

Tanskaa pidetään tiukan työttömyysturvan maana, jossa aktivointivelvoite on rankka. Kun olen vieraillut useammassakin tanskalaisessa jobcenterissä ja kysynyt siellä, että miten te pärjätte näiden kaikkien sanktioiden ja karenssien kanssa, mitä teillä on mahdollisuus langettaa, niin he katsovat täysin hölmistyneenä ja kysyvät, että ai miten niin, eihän niitä käytetä. Niitä ei käytetä sen vuoksi, että siellä on riittävästi virkailijoita ja siellä on riittävä luottamussuhde työnhakijan ja työvoimavirkailijan, tai mikä ikinä tämän kyseisen henkilön titteli onkaan, välillä. Ja kyse on siitä, että pyritään auttamaan. Suomalaisessa järjestelmässä ongelma on se, että meidän työttömien lukumäärä on kasvanut voimakkaasti, mutta meidän ikään kuin avustavien virkailijoiden määrä ei ole kasvanut. Ruotsissa on kuusinkertainen määrä ihmisiä, jotka auttavat ihmisiä sen uuden työn löytämisessä tai uuden koulutuspolun löytämisessä, mutta meillä tällä hetkellä on vaikea päästä te-toimiston asiakkaaksi, myös nuorten, joiden toki soisi saavan vielä enemmän apua kuin vähän iäkäämpien ja aikuisempien ihmisten.

Mutta vielä jos mietimme, mitä tästä työttömyysturvan leikkauksesta seuraa, niin siitä seuraa monen ihmisen kohdalla enemmän huolta ja pelkoa työttömyydestä, joka useimmiten ei aktivoi vaan herkemmin lamaannuttaa. Ja mitä siitä seuraa toimeentulopuolella? Siitä seuraa lisää toimeentulotukimenoja ja siitä seuraa lisää asumistukimenoja, ja jos punnitsemme näitä sen suhteen, että meillä järjestelmässä on joitakin ihmisiä, jotka eivät niin aktiivisesti pyri työelämään, niin uskallanpa väittää, että tämä negatiivinen osuus menee syvemmälle, jos vaa'alla punnitaan.

Esityksessä ei ole kyse voimavarojen tehokkaasta käytöstä, vaan esityksessä on kyse leikkauksesta, joka jälleen kerran kohdistuu työttömyysturvaan. Sanoisinkin, että sosiaaliturvamme tarvitsisi ehdottomasti norminpurkua. En kannata niitä perustuloesityksiä, joita tässä yhteiskunnassa tähän asti on tehty, koska ajattelen niistä kohtuullisen samalla tavalla kuin edustaja Zyskowicz, mutta kannatan ehdottomasti sitä, että meidän sosiaaliturvajärjestelmäämme yksinkertaistetaan ja erilaiselta statukselta toiselle siirtymistä tehdään helpommaksi, koska ongelma on se, että tällä hetkellä ihmiset joskus jopa kikkailevat sillä, ovatko he kotihoidon tuella vai ovatko he työttömänä vai ovatko he opiskelijoita tai muita. Ja kun hallitus omissa esityksissään budjettiriihessä pohti sitä, että ansiosidonnaistakin työttömyysturvaa pitäisi voida käyttää aktiivisemmin, niin kannatan lämpimästi näitä ponnisteluja, mutta ihmettelen suuresti, miksi tähän aktivointiin ei lisätty omaehtoisen koulut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

tautumisen mahdollisuuden helpottamista. Se on tälläkin hetkellä mahdollista, mutta se on hyvin tiukan seulan sisällä, ja itse asiassa eri te-toimistojen — tästä virkailijapulasta ja monimutkaisesta byrokratiasta johtuen — päätökset ovat hyvin erilaisia: joku saa täsmälleen samassa tilanteessa oikeuden opiskella työttömyysturvalla, joku toinen toisella puolella Suomea täsmälleen samassa tilanteessa taas ei saa sitä. Sen vuoksi toivoisin, että tälle aktiivisuuslistalle otettaisiin myös omaehtoisen kouluttautumisen helpottaminen, varsinkin koska työvoimapolitiittisen koulutuksen määrärahoja on leikattu ja ollaan leikkaamassa lisää. Me tiedämme, että Suomessa päivittäin syntyy ja kuolee satoja työpaikkoja, ja jos me mietimme pikkuisenkin eteenpäin, niin me tiedämme, että rakennemuutos hävittää monia, monia ammatteja. Silloin meidän pitäisi kaikin keinoin pyrkiä kannustamaan siihen, että ihmiset voivat opiskella itsellensä uuden ammatin, voivat hakea täydennysosaamista siihen, jos vanhasta puuttuu joku palanen, ja voivat todellakin siirtyä yhdestä työpaikasta toiseen, yhdeltä osaamisalalta toiselle osaamisalalle helpommin.

Silloin, kun hallitus päätti perustulokokeilusta, niin se mainosti, että pitää päästä irti siitä, että ihmiset tarvitsevat monenlaisia tulonsiirtoja. Muistan, kun olin muun muassa ministeri Vehviläisen kanssa televisiossa, jossa hän mainosti, että Kelassa on niin monta etuutta ja nyt meidän pitää päästä vain muutama etuuteen, jotta tämä järjestelmä yksinkertaistuu — no, ei tullut takkia, tuli tuluskukkaro. Ja ongelma mielestäni tässä tuluskukkarossa on se, että kun 300 euron suojaosassa pidettiin huoli siitä, että jos ihminen on toimeentulotukiasiakas, niin tuo toimeentulotuki ei leikkaudu ja asumistuki ei leikkaudu ja työttömyysturva ei heti leikkaudu, niin tässä hallituksen perustulokokeilussa, joka tosiaankin koskee vain pitkään työttömänä olleita ihmisiä, toimeentulotuen leikkuria tai asumistuen leikkuria ei ole otettu huomioon, jolloin se johtaa siihen, että jos satut olemaan köyhä, yksin elävä, työmarkkinatuella elävä, niin sinä et juurikaan hyödy tästä uudistuksesta lisärahana omassa taloudessasi, ellet sitten tienaa tosi paljon lisää. Ja toisaalta, jos satut olemaan onnellisesti parisuhteessa tai samassa taloudessa ihmisen kanssa, jolla on kohtuulliset tulot, jolloin et saa asumistukea etkä toimeentulotukea, niin silloin saat tuon kaiken hyödyn itsellesi. Minusta tämä ei ole kovin reilu asetelma, ja toivon, että se tässä matkan varrella korjaantuu.

18.00 Timo Harakka sd: Herra puhemies! Harmittelen, että en saanut vastauspuheenvuoroa ajallaan, vaikka edustaja Zyskowicz esitti minulle suoran kysymyksen. Edustaja Zyskowicz kysyi minulta, että eikö ole hyvä, että yksityinen työllisyysbisnes lisääntyy. Ei ole, vastaan, kun se tapahtuu te-keskuksia alasajamalla ja resursseja vähentämällä.

Eikä tässä ollut kyse nyt työttömien auttamisesta vaan kontrollista. Hallitushan esitti, että valvoja tarkistaa 3 kuukauden välein, löytyykö siltä ajalta 5 päivän työssäoloa tai aktiivitoita. Tämähän tulee johtamaan täysin surrealistisiin gogolilaisiin tilanteisiin, jossa kuvitteellisia byrokratian vaatimia suorituksia keksitään jälkikäteen. Toivottavasti tämä esitys myöskin jää fiktioksi.

Jos hallitus haluaa aidosti edistää työllistämistä ja työllistymistä, se auttaisi itsensätyöllistäjiä, jotka luovat itselleen työpaikan yhdistelemällä yrittäjyyttä ja freelance- ja pätkätoita. Mutta nämä aktiiviset kansalaiset saavat jatkuvasti pelätä, putoavatko he keikkojen vähetessä kokonaan riittävältä perusturvalta. Tähän liittyy täyttä mielivaltaa, kun eri te-toimistoissa tulkitaan eri tavoin ministeriön peräti 193-sivuista toimintaohjetta.

Tein kirjallisen kysymyksen ministeri Lindströmille, jossa ehdotin, että itsensätyöllistäjien asiat keskitettäisiin 3—4 te-toimistoon, joissa osattaisiin lainsäädäntö ja pykälät ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

joissa asiantuntijat, virkailijat voisivat aidosti auttaa itsensätyöllistäjiä. Olen korkeakoulutettu ihminen, mutta en ymmärtänyt ministerin vastausta. Tai se, mitä siitä olin ymmärtävinäni: tarkoitus ei ole tehdä mitään. Näin yritteliäät aktiiviset kansalaiset nujerretaan mielivaltaan.

Näiden aitojen työllistymistä lisäävien toimien sijaan meillä on tässä käsillä leikkaus, jossa työttömien toimeentuloa heikennetään, jotta kaverikapitalismin hengessä voidaan kannustaa, tässä tapauksessa aidosti kannustaa, omia viiteryhmiä. 130 miljoonan apteekkarivähennys tuo kymmeniä miljoonia euroja jo nyt suurituloisimmille suomalaisille: apteekkareille, asianajajille, lääkäreille. Jälleen kerran tulonsiirto pienituloisimmilta hyväituloisimmille. Jälleen kerran tulonsiirto tarvitseville niille, jotka eivät tarvitse.

Mitä on kaverikapitalismi? Englanniksi termi on "crony capitalism", eli poliittisten päättäjien kaverit saavat ansaitsemattomia etuja. Se vääristää kilpailua, se on markkinatalouden pahin vihollinen. SDP kannattaa reilun kilpailun markkinataloutta, ei kaverikapitalismia.

Iltalehden mukaan kaikkein koomisin kaverikapitalismin puolustus tuli keskustan kaverijärjestöltä MTK:lta, joka väitti, että metsälahjavähennys tuo Suomeen töitä ja investointeja 2,4 miljardin euron edestä. Se on siis kaksi kertaa Äänekosken investoinnin koko. Siis sen investoinnin, joka on suomalaisen metsäteollisuuden historian suurin investointi. Se siis tuplataan tällä veroedulla, tällä lahjoituksella, joka kohdistuu hallituksen kavereihin.

Tähän täytyy kai sitten sanoa, että on olemassa matematiikkaa ja sitten on olemassa kepumatiikkaa. Jos hallitus tällaiseen kepumatiikkaan uskoo, niin eihän meillä ole mitään hätää. Tällähän Suomi saadaan nousuun, Suomi, kaverikapitalismin ihmemää.

18.04 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Edustajat Filatov ja Harakka kiinnittivät huomiota niihin kiistattomiin ongelmiin, jotka meidän nykyisessä sosiaaliturvajärjestelmässämme liittyvät ihmisiin, jotka ovat itsensätyöllistäjiä, freelancereita, jotka eivät ole kokopäiväisiä yrittäjiä mutta eivät myöskään kokopäiväisiä palkansaajia ja jotka näiden kahden kategorian välillä seilaavat. Näiden ihmisten tilanteeseen sosiaaliturvan osalta liittyy aivan kiistattomia byrokratialoukkuja, ja on mielestäni hyvä, että näistä ongelmista puhutaan, ja olen varma, että edustajat Filatov ja Harakka esimerkiksi ovat valmiita antamaan omaa asiantuntemustaan ja kokemustaan hallinnon käyttöön, kun näitä ongelmia pyritään ratkaisemaan.

Mitä sitten tulee edustaja Harakan kanssa käymäämme keskusteluun siitä, onko pahasta, että myös yksityinen työnvälitys on mukana auttamassa työttömiä pääsemään töihin, niin edustaja Harakan mukaan se on vahingollista, jos se tapahtuu alasajamalla julkista työnvälitystä. Edustaja Harakka, näin ei olla nyt tekemässä, päinvastoin, muistaakseni 18 miljoonaa euroa annetaan lisää työvoimapalveluihin, sekä julkisen että yksityisen sektorin työvoimapalveluihin, jotta paremmin pystyttäisiin työttömiä palvelemaan, jotta paremmin pystyttäisiin heille osoittamaan työtä.

Ja kun täällä on ollut esillä tämä tarve kolmen kuukauden välein osoittaa viiden päivän ajalta aktiivisuutta, työllistymistä: Tällaisesta ei ole päätetty. Tämä asia on ollut esillä, valmistelut jatkuvat, mutta kyllä tässä vähintään kolmen kuukauden välein tapahtuvassa työttömien kohtaamisessa on ennen kaikkea kyse siitä, että pyritään ottamaan koppi työttömistä ja auttamaan heitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

18.06 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Kiitän edustaja Zyskowiecziä siitä, että hän huomioi tämän äärimmäisen tärkeän mutta tässä yleisessä keskustelussa turhan vähälle huomiolle jäävän yksityiskohdan eli sen, että vaikka suomalaisen työllisyyden rakenne ei ole suuresti muuttunut viimeisinä vuosina, niin on se kasvava joukko ihmisiä, joka työllistää itse itsensä. Näitä ihmisiä pitäisi kohdella kunniakansalaisina: sellaisina ihmisinä, joiden kansalaistaidot ovat juuri sitä, mitä nykypäivä, huominen ja digitaalinen tulevaisuus meiltä edellyttävät. Siksi on täysin sietämätöntä, että he joutuvat kärsimään mielivaltaista, ja täysin käsittämätöntä, että heitä ei ole tuettu. Ja varmasti edustaja Filatov, minä ja SDP:n koko eduskuntaryhmä teemme kaikkemme luodaksemme tässä suhteessa sosiaaliturvaan parannusta.

18.07 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Työllisyyttä ei voi parantaa vähentämällä panostuksia työllisyyden hoitoon. Tässä lakiesityksessä on heikkoutena se, että se ikään kuin olettaa, että kun työttömyysturvaa leikataan, niin syntyy 9 000 uutta työpaikkaa. Sille on hyvin ohuet perusteet tässä. Sen takia tällainen lainsäädäntöhän, joka tässä nyt on käsillä, on säästölaki. Tämä on vähän niin kuin koko sote-uudistus, että on unohdettu se, että sote-uudistuksen keskeinen tavoite on saada aikaan 3 miljardin leikkaukset. Se on mahdoton yhtälö, että siinäkin palvelut paranisivat. Tässä on ihan samanlainen tilanne.

Sitten taas toisaalta kristillisdemokraatit ovat paljon puhuneet siitä, että näistä työttömyysrahoista pitäisi osa ottaa aktiiviseen työllistämiseen sillä tavalla, että esimerkiksi sitä viimeistä sataa päivää tukea voisi käyttää sillä tavalla, että voisi työllistyä, viedä sen ikään kuin mukanaan uuteen työpaikkaan. Se olisi uudistus, jota kannatamme, mutta tämä uudistus tässä on pelkästään säästöuudistus, jos se tulee sellaiseen aikaan, kun työttömyys on tosi korkealla. Olisin odottanut hallitukselta toisenlaista aktiivisuutta, toisenlaisia toimia kuin mitä tässä nyt tehdään.

18.09 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Minä törmäsin tänään esimerkkiin pääsykokeista. Henkilö oli hakemassa oppilaitokseen, koska hänen oli pakko hakea, jotta hän takaisi itselleen työttömyysturvan. Meillä on pakkohakuvelvoite alle 25-vuotiaille. Hän haki opintoihin, joihinka kaikkein todennäköisimmin ei tule pääsemään sisään, ja kun hän sitten vei sitä pääsykoepaperia sinne eteen, niin pääsykokeiden valvoja kysyi, että oletko hakemassa oikeasti tänne vai et. Ja hän sanoi, että no en ole hakemassa oikeasti. Pääsykokeiden valvoja ohjasi laittamaan pääsykoepaperin pinoon B, joka on se pino, joka ei päädy jatkokäsittelyyn. Minusta tämä on hirveän hyvä esimerkki siitä, mitä tapahtuu silloin, kun lainsäätäjä laatii sellaista kontrollia, jolla ei ole yleistä legitimizeettiä. Jotta tällainen on mahdollista, meillä pitää olla salillinen ihmisiä, jotka kaikki ovat sitä mieltä, että näiltä osin järjestelmä ei toimi oikein, se ei ole reilu, ei oikeudenmukainen eikä järjellinen.

Ja kun täällä tänään puhuttiin Gogolista, niin minä pahoin pelkään, että jos tämäntyyppistä kontrollia, jolla ei ole legitimizeettiä, kauheasti lisätään, niin me siirrymme askel askeleelta lähemmäs järjestelmää, jossa tehdään sellaisia sijaistoimintoja, joilla pyritään täyttämään lain kirjain ilman, että sillä olisi sisältöä, ja jotka samanaikaisesti romuttavat koko järjestelmän uskottavuutta.

18.11 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Olin iloinen kuullessani edustaja Zyskowiecziä, että tämä kontrollijärjestelmä on vasta fiktion asteella, ja kuten jo äsken totesin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2016 vp

toivon sen sellaisena pysyvän ja jäävän siihen Gogolin viereen kirjahyllyyn satiiriosastoon, niin että voimme sitten jonkun ajan päästä pyörittää sille epäuskoisina päättämme.

Mutta minulla oli tilaisuus keskustella ministeri Orpon kanssa tänään aikaisemmin, ja välitän tässä kaikille saman viestin, mitä hänelle sanoin, että leikkaukset ja rakenneuudistukset on mahdoton toteuttaa yhtä aikaa. Ajatelkaa, jos yrityksessä on yhtä aikaa päällä yt- ja organisaatiouudistus, se on tuomittu epäonnistumaan. Työllisyysturvan rakennetta voitaisiin uudistaa aidosti vain, jos tavoitteena ei ole tuoda lisää rahaa kasvavan valtionvelan maksuun.

18.12 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Ihan tähän edustaja Harakan viimeiseen kommenttiin liittyen haluan selvyiden vuoksi todeta, että kun hallitus päätti aloittaa vuoropuhelun työmarkkinajärjestöjen kanssa, liittyen tiettyihin työllisyyttä edistäviin toimiin, joista yhtenä on ollut esillä myös ansiosidonnaisen työttömyysturvan muuttaminen kannustavammasi ja nopeammin työllistymiseen johtavaksi, niin tässä yhteydessä hallitus on tehnyt täysin selväksi, että nämä toimet eivät tähtää julkisen talouden säästöihin. Päinvastoin hallitus, tai ainakin valtiovarainministeri Orpo muun muassa puhuessaan eduskuntaryhmämme kokouksessa Salossa, lupasi, että jokainen euro, joka mahdollisesti julkiseen talouteen tulee säästönä siitä, että ansiosidonnaista työttömyysturvaa muutettaisiin, jokainen näin syntyvä mahdollinen säästetty euro, tullaan käyttämään työllisyyden edistämiseen muilla toimin, esimerkiksi aktiivisen työvoimapolitiikan tai työvoimahallinnon tehostamisen tai nuorten työllistämistä edistävin keinoin. Eli nyt puheena olevassa prosessissa, joka kestää tämän syyskuun, jossa työmarkkinajärjestöt ja hallitus yhdessä etsivät ratkaisuja tiettyihin työllistymistä parantaviin kysymyksiin, hallituksen tavoitteena ei ole säästöjen aikaansaaminen työttömyysturvajärjestelmään. Se on sitten eri asia, (Puhemies koputtaa) että tavoitteena on työllistymisen parantaminen ja totta kai työllistymisen parantuminen tuo sitten säästöjä koko julkiseen talouteen.

18.14 Timo Harakka sd: Kuulostaa erittäin järkevältä se, että nuo paljon parjatut työmarkkinajärjestöt ovat kelvanneet nyt hallitukselle jälleen keskustelukumppaneiksi, ja toivon todella, että keskusteluissa edetään. Mutta tämä hallituksen esitys on nyt pöydällä, ja siinä mainitaan perusteeksi valtion varojen ja voimavarojen säästö, siitä ei päästä yli eikä ympäri. Toivottavasti tässä dialogissa päästään järkevämpään lopputulokseen, joka mahdollistaisi aidon uudistamisen, ja myös työttömien kannalta ja työllisyyden kannalta parempaan lopputulokseen kuin tämä hallituksen esitys.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystoimikuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.